

σπαρμένους από το πλούσιου μέχρι το πένητος, νευούνται, αλλά πάντοτε σχεδόν οι πρώτοι μένουν Δυστυχώς όμως σήμερα βρίσκεται εις άθλιωτάτην κατάντησιν, και καθ' έκαστην οι κάτοικοι μετακομίζονται εις άπώτερα μέρη, προς πορισμόν του ε- πλουτίου. Η διατηρούσα άλλοτε πρωτίστη αίτία την πόλιν ταύτην εις άμείαν κατάντησιν, ήτο ή δια των Ισπανών ενεργουμένη λαθρεμπορία από Γιβραλτάρης καθ' όλην την Ισπανίαν. Αλλά σήμερον διεκόπη έντελώς, διότι ή λαθρεμπορία έγινεν τότε διά πλοίων έστιφορών, ενώ εις αίτίας των άμ- μπολιών, καθίσταται πλέον άδύνατος.

Η Γιβραλτάρή είναι ύψηλός βράχος, πανταγώ- θεν απότομος, έκτός μικρού επιπέδου προς το μέ- ρος της πόλεως, ώχυρωμένος διά τριπλών προμα- χώνων ύψος τα χίλια τελεσθαι έχοντων, και πε- ρικυκλωμένη από ούριγγας και ύπο-όρους· ένδοται δέ ο βράχος ούτος με την ξηράν της Ισπανίας δι' επιπέδον γήινος, ίσως με την επιράνειαν της θα- λασσης. Έντός αυτής διατηρεί πάντοτε ή Αγγλία 6,000 στρατιωτών, όχι μόνον διά να προλάβη πα- σαν επίθεσιν εκ μέρους των Ισπανών, αλλά και διά να γυμνώη την γαίτονα Ισπανίαν των θησαυρών της εισάγουσα λαθραίως τα προϊόντα των βιομηχανικών έργων της. Ο τρόπος δι' ού τα απηγαρευ- μένα ταύτα έμπορεύματα εισάγονται εις Ισπανίαν είναι εις άκρον πολυμήρες, άντάξιος, της άνδρείας των Ισπανών δι' ών ενεργείται ή λαθρεμπορία. Νο- μίζομεν δέ ότι οι άνανήστοι θέλουσιν εύχαριστη- θή έν ανασφάλειαν όλίγα τινά εκ των άναριθμητών περιστατικών, άτινα συχνάκις συνέβαιναν πρό ο- λίγων έτών.

Προς μεταφοράν των έμπορευμάτων τούτων οι Ισπανοί μεταχειρίζονται ειδώς τι ταχυτάτων πλοίων μοναδικής κατασκευής, τα όποια, κατ' αναλογίαν του μήκους των, μόλις είναι χωρητικά του τεταρτημορίου του φορτίου πλοίου αναλόγου μεγέθους. Έχουσι μόνον ένα ιστόν, και έν μέγιστον τρίγωνον Ιστίον ως οι παρ' ήμιν επακκίδες. Διά και αυτή ή Ισπα- νική κυβέρνησις μεταχειρίζεται του αυτού είδους πλοία, ισάδυναμα κατά την ταχύτητα, προς κατα- δίωξιν των λαθρεμπόρων τούτων. Αί ενεργούσαι τα- τοιαύτας λαθρεμπορίας έταίριαι, συμφωνούσι με τους έμπόρους των μεταγείων της Ισπανίας και συγ- κεινώνουσι συναλλήλως τό σύστημα της συνενόη- σεως, ότι κατά την δεινα ήμέραν του μηνός εις τό δεινα έκρωτήριο θέλει φανή πυρά, ή τόσα φώτα, ή και μόνον καπνός. Τα ειρημικά πλοία φορτισμένα εκ Γιβραλτάρης και έχοντα τα έμπορεύματα έν- τός μικρών τετραγώνων δειμάτων, προς εύχερατέραν, μετακόμισιν, εξέρχονται λαθραίως την νύκτα, με- όλην την άγρυπνίαν επιτήρησιν των βασιλικών Ισπα- νικών Πλοίων, και πλησιάζουσιν εις τό προσδιορισθέν μέρος. Άμα δέ ίδόντα τό σύνθημα άμέσως έλλιμε- νίζουσιν. Έτοιμοι όντες οι εκ της ξηράς συνει- ταίροι, εύάριθμοι μέν άλλ' ώπλισμένοι και έφωδι- ασμένοι με τ' άναγκαιούτα προς μετακόμισιν ζωα, αρχίζουσι να εκφορτώνωσι τα έμπορεύματα. Πολ- λάκις ειδοποιούμενοι οι ύπάλληλοι της Έξουσίας τρέχουσι, συμπλέκοντα, τραυματίζονται, ή και φθ

νεύονται, αλλά πάντοτε σχεδόν οι πρώτοι μένουν νικηταί, διότι οι Ισπανοί προτιμώσι να σπαγώσι παρά να συλληθώσι μετερχόμενοι λαθρεμπορίαν ή- τις τιμωρείται αυστηρότατα.

Πλήν των άγγελόβλων έπλων τα πλοία ταύτα φέρουσι και τρία ή τέσσαρα τηλεβόλα έκαστου μεγέθους και ως επί τό πλείστον άνά 50 ή 60 ναύτας, πούς όποιους ή έλπίς του κέρδους καθιστά άτρομήτους, διότι όχι μόνον αντιπαρατάσσονται προς τα κατα- διώκοντα αυτούς βασιλικά πλοία, άλλ' ένίοτε και κα- ταδιώκουσιν αυτά. Μεταξύ των άλλων αναφέρεται συμβεβηκός τι περί τινος λαθρεμπορικού πλοίου έ- ξαιτίας ταχύτητος, 85 ποδών μήκους, φέροντος εξ μέγιστα τηλεβόλα, 90 ναύτας, και όνομαζομένου ο Τρομερός. (Terrible). Αποβιβάσαν ποτέ τό φορ- τίον του κατά τον άνωτέρω τρόπον, επέστρεψαν εις Γιβραλτάρην, οτε άπήντησε καθ' όδόν δύο πο- λεμικά πλοία της αυτής κατασκευής, άτινα επεχό- ρισαν άυστως να τό κεραινοβολώσιν. Ο Πλοίαρ- χος διέταξε και άπεπέτασαν όλα τα ιστία και διά της έξαιτίας του ταχύτητος άπερακρύβη των κα- ταδιωκτών του. Αλλά τό πλήρωμα ένδουσιών, ή- ρώτησε τό πλοίαρχον, διατί έφρευγον ως δειλοί.

— Βλέπετε, ειπιν ο πλοίαρχος, ότι δεν δύναν- ται να μάς ελευθερώσιν, και έπειτα τίς ή άνάγκη να πολυμήτωμεν άνωφεύως;

— Όχι, έφώνηζεν όμοφώνως τό πλήρωμα, εις ο προηγουμένως είχε θεαίως κυκλοφορήσει ο Ισπανί- κός όνος, είσαι δειλός.

Ο πλοίαρχος ήθέλησε να τους παραστήση τό μάταιον τοί άμύνη· οι ναύται όμως έπίμενον λέ- γοντες ότι δεν είχε την γενναίότητα να πολέμησιν. Τέ- λος ιδόν ότι ούδέν άποτέλεσμα ένήργει ή όμιλία του, ήσθάνθη κατά την στιγμήν έκείνην αναπτερουμένην ίλην την άνδρείαν του, και

— Θίλετε να πολεμήσωμεν; ειπε.

— Ναι, άπεκρίθη τό πλήρωμα.

— Γνώσατε τον πόδα του Ιστίου, διέταξεν ο πλοίαρχος, και έκαστος εις την θέσιν του.

Τό πλήρωμα ώπλίσθη άμέσως, και έτέθη εις θέσιν άμύνης. Τα καταδρομικά πλοία έκλησιάζον ταχύως· άμα δέ οθάσαντα έντός βολής κανονίου, ήρ- χισαν να σπαιροβολώσι τον Τρομερόν, ενώ ούτας ά- ρίκε να πλησιάσωσι διά να τό προσβάλη άδρόως έν τό πλησίον. Αλλά δυστυχώς ή πρώτη σφαίρα των καταδρομικών πλοίων έφόνευσε τον δυστυχή πλοί- αρχον και δύο ναύτας, και τότε καταπατηθέν τό πλήρωμα παρεδόθη εις τους καταδιώκτας του, οί- τινες τό μετεχειρίζοντο έπειτα προς καταδίωξιν άλ- λων λαθρεμπόρων.

Όσάκις τα μετερχόμενα την λαθρεμπορίαν πλοία, φθάνουσι καταδιωκόμενα πλησίον του φρουρίου της Γιβραλτάρης, ταύτο ειδοποιεί διά βολής κανονίου τους καταδιώκοντας ότι δεν έχουσι δικαίωμα να προχω- ρήσωσι περαιτέρω, και ότι οι καταδιωκόμενοι εύρίσκον- ται πλέον υπό προστασίαν Αγγλικήν. Έντός μάλιστα του κόλπου ύπάρχει σημαντήρ, διαχωρίζων τό όριον της ξένης και της άγγλικής θαλάσσης.

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

Η ΜΑΓΑΛΛΑΝΗ.

I.

Περί τα μέσα της παρελθούσης εκατονταετηρίδος, έπέραν τινά ο κώδων του άγίου Παύλου διεκρόριζεν εις τους άέρας τους τελευταίους ήχους της έσπερι- νής προσευχής. Η Βενετία, ή ωραία Βενετία, ή ά- νασσα της Αδριατικής θαλάσσης, επανεπαύετο ήδυ- παθώς την ύστεραίαν μεγάλης εορτής. Η πόλις των Δόγων, έρειδομένη επί του κλέους ένδεκα παρελθόντων αίωνων, δεν ήδυνάτο να υποπτεύη τότε ότι ή ελευθερία της επέρρωτο μετά πενήκοντα ένιαυτούς να καταπέση. Οί ένδοχοι στίχοι του Αλαμάνου άνεγνώσθησαν βεβαίως από τους υίους της Βενετίας, αλλά τίς τους έθιώ- ρησε τότε ως άπεικταίαν τινά προφητείαν;

ΠΑΝΔΩΡΑ.

Δεν ήνωπτεύετο προσέτι, ότι περί τα μέσα της προτεχούς εκατονταετηρίδος, οι έκγονοί της όρειλον ν' ανακήτωσι την ελευθερίαν, ν' άποτείσωσι τον βα- ρύν της Αυστρίας ζυγόν, να πολεμήσωσιν ηρωϊκάς κατά της Αυστριακής τυραννίας και να υποκύψωσιν επί τέλους καταπεπνισμένοι άλλ' ούχι ήττημένοι, υπό τας πυκνές σπείρας των διαποτών, και υπό τα ψυχρά και άτάραχα βλέμματα της Γαλλικής δημοκρατίας.

Α! όχι, ή καλή Βενετία, ως παρθένος άπερίσκε- πτος και έλαφρά, στηριζομένη επί των έξωστών των μαρμαρίνων της παλατιών, και άβρώς έξηπλωμένη επί των ταπέντων των κομψών της περιτυλιών, άνέκνεε την δρόσον των έτησιών άνέμων παίζόντων επί τας πτευχάς των γονδολών της.

Η σελήνη, ανατέλλουσα επί του όρίζοντος, δείχνε τας άργυροειδείς μαρμαρυγάς της επί των πολυκρί- θμων οικοδομημάτων της μητροπόλεως ταύτης. Τό πάν είίγα κατά την έσπέραν έκείνην. Μόλις δέ έκ διαλειμμάτων κώπαι μονήρους λέμβου έπληττον τό

Φυλ. 35.

γαλήνιον κύμα, ἡ διαφαίνεται ἡ σκιά διαβάτου νυκτερινού φεύγουσα ἐπὶ τῆς γεφύρας τοῦ 'Ριάλτου' ὥρα ἡρεμίας.

Τὴν ὥραν ταύτην ἀνὴρ τις νέος ἐβάδιζεν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Παγλίας· μακρὰ καὶ μέλαινα κόμη περιέσπερε τὸ εὐμορφὸν πρόσωπόν του, σκιαζόμενον ὑπὸ ὠχρότητος καὶ μυστικῆς ὀλίφως. Ἐνῆστε ἐσταμάτει, ἐπειτα ἀφαιρῶν διὰ τῆς μετῆς χειρὸς τὸν πῖλον, ἐφερε τὴν ἐτέραν ἐπὶ τοῦ μετώπου, ὡς νὰ ἀποδιώξῃ πικρὰς μερίμνας. Τὸ ὄμματά του, νεύοντα πρὸς τὴν γῆν, ἐφάνιστο ἀδιάφορον πρὸς τὴν καλλονὴν τῆς ἀστεροβλήτου νυκτός. Τίς ἄρα ἦτον ὁ νέος οὗτος; εἶχεν ἐκ φρασιν τεχνίτου ἢ κεφαλὴν του, ἀκτὶς μεγαλοφυΐας ἔχρις τὸ μέτωπόν του καὶ εὐγενὲς εἶχε τὸ βᾶδισμα. Τίς μυστικὴ αἰτία τὸν ὥθει πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Παγλίας, καὶ τίνας σκοτεινοὶ διαλογισμοὶ ἐκυλινδοῦντο εἰς τὴν ψυχὴν του;

Ἐξαίφνης ἐντράφη ἀπροσθεῖς ἐλαφρόν τινα κρότον. Ἡ περίλυτος φυσιογνωμία τοῦ νέου ἐγαληνιάσεν, ὅταν νέα τις ἐβρίσθη τρέμουσα εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Παῦλε μου! ἀνέκραξεν ἡ ἀγνωστος, θέλεις λοιπὸν ν' ἀποθάνω;

— Φιορίτα, ἀγαπητή μου! ἀπεκρίθη ὁ νέος ὀλίγων αὐτὴν ἐπὶ τοῦ στήθους. Καὶ στιγμαί τινες παρελθόν ἐν μέσῳ σιωπηλῶν περιπετύσεων, καὶ ἀμοιβαίων στεναγμῶν καὶ θερμῶν δακρύων.

— Παῦλε! ἐπανελάβε τέλος ἡ νέα ἐγειράσα τὴν κεφαλὴν ἐκ τοῦ στήθους τοῦ φίλου της, δὲν εἶναι ἄλλη θες, δὲν ἤθελες νὰ μὲ ἐγκαταλείψῃς εἰς τὴν ἀπελπισίαν, εἰς τὸν θάνατον, ἐνῶ τοσαύτην μακαριότητα μὲ ὑπόσχεται ὁ ἔρως σου, ἐνῶ ὁ πῖναξ τῶν ὀνείρων τῆς εὐτυχίας ἐκτυλίσσεται ἐνώπιόν μας. . . Δὲν ἔχει αὐτὸ, Παῦλε μου;

Καὶ δάκρυα ἔρρεον ἐκ τῶν ὠραίων καὶ κυανῶν δακτύλων της, τὰ ὅποια προσήλκονεν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Παύλου.

Οὗτος δὲ, βυθισθεὶς ἐκ νέου εἰς τὰς βαθεῖας σκέψεις τὰς ὁποίας διέκοψεν ἡ ἀπροσδόκητος ἐμφάνισις τῆς γυναικός,

— Ὡ! ὦχι, ἀγαπητή μου φίλη, εἶπε ὀλιγοῦς, δὲν ἤθελον νὰ σέ χάσω! ὦχι ποτέ! ἀλλ' ἤθελον μὲν . . . αἰσθάνομαι ὅτι εἶμαι ἀνάξιος σοῦ!

— Τί λέγεις, Παῦλε! τὸν διέκοψεν ἐκείνη, σὺ ἀνάξιος ἐμοῦ, ἀνάξιος τῆς Φιορίτας· ἀλλὰ δὲν εἶσαι σὺ ὁ θεὸς τῆς ζωῆς μου, ὁ ἥλιος τοῦ οὐρανοῦ μου, ἡ γλυκεῖα ἀκτὶς τῶν νυκτῶν μου;

— Χίμιρα! ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος, λέγε μᾶλλον δεῖ εἶμαι ἀλαζών ὡς ὁ 'Ικαρος, ὅτι ἠθέλησα νὰ κλέψω τὸ ἱερὸν πῦρ ἵνα σὲ τὸ προσφέρω καὶ μετὰ σοῦ τὸ μερίσθω, καὶ ὅτι θέλω ἐπαναπέσει ὡς ἐκείνος ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, πατούμενος ἀπὸ τὸν πόδα τοῦ διαβάτου καὶ γινόμενος καίγινον δῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ σοῦ ἰσως!

— Ἀλλὰ, Παῦλε, εἰπέ με, εἶναι αὕτη ἡ φωνή σου, ἥτις μὲ λαλεῖ εὐτὼ;

— Ἀκουσε. . . εἶπε, καὶ ὥλιψεν αὐτὴν περιπατῶν ἐπὶ τῆς καρδίας. . . Βλέπεις, φίλη μου, κατὰ πετρῶν σπείρω ζητῶ ματαίως ἢ κεφαλὴν μου

συλλαμβάνει, δημιουργεῖ, διατάσσει, ἀλλ' ἡ τέχνη καὶ οἱ δακτύλοι μου μένουσιν ἀσθενεῖς.

— Σὲ κατέβαλεν ἡ ἐργασία, Παῦλε, ἀλλ' αἰσθάνομαι ὅτι ἐγγίξεις τὸ τέρμα τοῦ δρόμου. . .

— Σὺ τὸ εἶπες, εἶπεν ὁ Παῦλος μὲ φωνὴν πνιγρὰν, ναι, ἐγγίζω, τὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ.

— Αἰσθάνομαι, ἐξηκολούθησεν ἡ νέα, μὴ παρατηρήσας τὸ νόημα τῶν τελευταίων λόγων, καταλαβαίνω ὅτι ἡ φλέγουσα τὸ μέτωπόν σου θερμὴ δηλοῖ τὴν ἐμφάνισιν τῆς μεγαλοφυΐας, καὶ ἡ θερμὴ τῶν φιλημάτων σου νέον κόσμον εὐτυχίας δι' ἡμᾶς ἀνοίγόμενον.

— Ἀμφίβαλλον! εἶπε στενάζων ὁ Παῦλος.

— Συγχωρεῖται εἰς τὸ πνεῦμα ν' ἀμφιβάλλῃ;

— Ἀπηλπίζομαι. . . ἐξηκολούθησεν ὁ νέος τεχνίτης.

— Ν' ἀπελπίσεις, ἐνῶ σὲ ἀγαπῶ, εἶπεν ἡ κυανόσθαλος Φιορίτα, μετὰ πάσης τῆς εὐγλωττίας τὴν ὁποίαν ὁ ἐγκαρδίας ἔρως ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὴν φωνήν της, εἰς τὰ ὄμματα της καὶ εἰς τὴν ὀλίψιν τῶν ὀνείρων της βραχιόνων, μετ' ὧν συνεκράτησε τὸν Παῦλον. . . Ἐλθέ, Παῦλε, ἐπράσθεις σύρουσα αὐτὸν, ἐλθέ, αὐρίον ὁμοῦ μὲ τὰς πρώτας τῆς αὐγῆς ἀκτῖνας, ἡ ἐλπίς, ἡ τόλμη, ὁ θρίαμβος καὶ κατόπιν ὁ αἰώνιος ἔρως μας θέλουν στέφει τὸ ἔργον σου!

— Ἀλλὰ στεροῦμαι τὰ πάντα, Φιορίτα, ἀπηύδῃσα κοπιᾶζων.

— Δὲν εἶμαι, φίλη σου; εἶπεν ἡ νέα μετὰ πεποιθέντος.

— Ὁ Παῦλος ὑπεχώρησεν εἰς τὸς τῶν ζωτῶν τόνον φωνῆς.

Μετ' ὀλίγον ἔρρασαν εἰς τὸ κατώφλιον σιμνῆς οἰκίας, γειτονεύουσας μεγαλοπρεπῆ τινὰ οἶκον, δὴν φιλήματα ἀντηλλάχθησαν μετὰ αὐτῶν· ὕστερον ἡ πύλη ἠνοιχθῇ, ὁ Παῦλος εἰσῆλθε, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἐκλείεν.

— Αὐρίον, τὴν αὐγὴν, τὸν εἶπεν ἡ φωνὴ τῆς νέας.

— Αὐρίον, ἀγαπητή μου, ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος.

Ἡ νέα ἔρρεεν, ἐπιστρέψασα ὁρμαία εἰς τὴν οἰκίαν της· καὶ μετ' ὀλίγον οὐδὲ ἄλλο ἐφαίνεται ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Παγλίας, εἰμὴ αἱ ἀκτῖνες τῆς σελήνης, παίζουσαι ἐπὶ τῶν κυμάτων τοῦ παραλίου.

II.

— Ὁ Παῦλος Βίγκιος (οὗτος ὀνομαζέτο) ἦτο ζωγράφος, μαθητὴς ἐνδόξου διδασκάλου τῆς ἰταλικῆς γράφης, ἐφαίνετο κατὰ πρῶτον εἰς τὸν κόσμον τῆς τέχνης πεποισμένος εἰς τὴν ἐμπνευσιν τῆς εὐρυφίας του.

Πρὸ καιροῦ ἐνησχόλει τὴν φαντασίαν του ἀντικείμενον ἐμπαθὲς ἐνταυτῷ καὶ μελαγχολικόν, ἢ Μαγδαληνῇ, μετаноοῦσα ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ παράστασις λοιπὸν τοσοῦτον ἔρωτος καὶ τοσοῦτον πόνου ἐπὶ τοιαύτης γυναικείας μορφῆς ἐκλήρωσεν τὴν κεφαλὴν τοῦ τεχνίτου μὴ ὄνειρα δόξης. Ἀπέναντι δὲ τῆς εἰκόνης ταύτης ἀπεφάσισε νὰ συντριβῇ, ἰδὼν αὐτὴν δὲν ἐστεφανοῦτο ὡς ἐνδοξὸν ἀριστοῦργημα.

Κατέβαλλε δὲ πᾶσαν σπουδὴν ἵνα συγκινητῶς ἐπὶ μιᾷ ὥραϊας ἱστορικῆς μορφῆς, ἀποτελούσης ἀντικείμενον βαθείας σπουδῆς τῆς ἀνθρώπου καρδίας, τοῦς

λατρευτοῦς χαρακίθρας τῆς ἐρωμένης του, τῆς ἀγάπης του, τῆς μνηστῆς του. Διότι ὁ Παῦλος Βίγκιος ἠγάπα ἐμπαθέστατα τὴν νέαν Βενετὴν, πραικισμένην ἐκ τῆς φύσεως μὲ καλλονὴν θεωρεῖσθαι.

Πᾶν ὅ,τι ἡ θερμὴ τεῦ ποιητοῦ φαντασία δύναται νὰ ἐντροπολήσῃ, ἦθος χαρίεν καὶ εὐρύθυμον, κομψότητα, εὐκαμψίαν, ἐρασιμότητα, εὐγένειαν, ἔρωτα, ἀγαθότητα, πάντα ταῦτα ἐπεδαφιλεύθησεν ἐπὶ τῆς μορφῆς καὶ τοῦ ὅλου σώματος τῆς νέας γυναικός, τὴν ὁποίαν ὁ Βίγκιος ἐξελέξατο μνηστῆν καὶ σύζυγον· τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα ἀπετίλουν τὴν μόνην τωόντι, ἀλλὰ μεγαλοπρεπῆ προίκα τῆς Φιορίτας Γιουζέπης.

Ποῖον λοιπὸν ἄλλο ἐκλεκτότερον ὑπόδειγμα διὰ τὴν Μαγδαληνὴν ἠδύνατο νὰ ζητήσῃ ὁ εὐφυὲς ζωγράφος; Τίς ἄλλη ἔδύνατο ποτὲ νὰ ἐμπνεύσῃ ἀληθέστερον τὸ θέλητρον τοῦ ἔρωτος καλύποντος τὴν ψυχὴν τοῦ τεχνίτου καὶ τοῦ ὑποδείγματός του;

Ἡ εἰκὼν οὕτω δημιουργηθεῖσα ὥρειλε νὰ θεωρηταί ἐντελὴς ἀποτύπωσις τοῦ ἰδανικοῦ καὶ ἀγίου ἔρωτος τῶν, καθὼς ὀρεῖλονται νὰ παρῇ ἀντικείμενον τοιοῦτου εἶδους καθ' ἑλὴν αὐτοῦ τὴν μεγαλοπρεπείαν καὶ τὴν κατὰ παράδοσιν καθαρότητα.

Ὁ ἔρως τοῦ Παύλου καὶ τῆς Φιορίτας δὲν ἦτο νέος· ἐλκυστικὴ τις συμπάθεια εἶχεν ἐκ παιδικῆς ἡλικίας συνδέσει τὰς δύο ταύτας ψυχὰς. Αἱ οἰκογένειαι αὐτῶν συνδεδεμέναι φιλικῶς συνέζων ἐντὸς τῆς αὐτῆς οἰκίας εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ ἀγίου Παύλου· ἀλλ' ἀμφοτέραι πτωχαὶ διὰ τακτικῆς καὶ ἐντίμου ἐργασίας διητήρησαν ἀκηλίδωτον ὑπόληψιν. Ἡ Φιορίτα ἔμεινεν ὀρφανὴ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας, διότι ὁ πατὴρ της Γιουζέπης, ἀλιεὺς τὸ ἐπιτήδευμα, ἐχάσθη, ἐν ὥρᾳ φοβερᾶς τρικυμίας, μετὰ τῆς συζύγου του εἰς τὸν κόλπον τῆς Βενετίας, καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης οὐδὲν οὐδέποτε περὶ αὐτῶν ἠκούσθη ἢ δὲ οἰκογένεια τοῦ Παύλου Βίγκιου προθύμως παρελάβε καὶ περιέθαλψε τὴν ὀρφανὴν Φιορίταν, ἥτις ἐθεωρεῖτο ὡς ἴδιον τῆς οἰκογενείας ταύτης μέλος μέχρις ἡλικίας τῶν δέκα ἐτῶν, ἐποχῆς καθ' ἣν ὁ Βίγκιος ἀπέθανε καὶ συνετάφει μετὰ τῆς πρὸ δύο χρόνων προαποθανούσης συζύγου του· ὁ Παῦλος Βίγκιος ἦτον εἰκοστῆς, ὅτε ἀπέθανεν ὁ πατὴρ του· οὗτος λοιπὸν καὶ ἡ Φιορίτα, ὀρφανοὶ ἀμφοτέρω, ὠρίσθησαν ἀδύτακτον ἔρωτα, καὶ ἡ προδιορισθεῖσα ἐποχὴ διὰ τὴν ἱερὰν τῆς ἐνώσεως των τελετὴ ἦτον ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἐμελλε νὰ περαιωθῇ τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ νέου τεχνίτου, ἡ εἰκὼν, τοῦτέστι, τῆς Μαγδαληνῆς, δι' ἣν ἡ Φιορίτα ἐξ αὐθορμήτου καὶ ἀμοιβαίας συνθήκης ἐμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπόδειγμα.

Πρὸ ἱκανοῦ λοιπὸν καιροῦ ὁ Παῦλος εἰργάζετο ἐπιμόνως εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἰδανικοῦ του πρωτοτύπου, κλεισμένος ἐντὸς πνιγροῦ ἐργαστηρίου τῆς ὁδοῦ τοῦ ἀγ. Στεφάνου, ἡ δὲ ὥραία μνηστὴ ἐπορεύετο καθ' ἡμέραν, εἰς ῥητὰς ὥρας, εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ τεχνίτου, ἵνα συμμερίσθῃ τὸ ἔργον τοῦ μελλονόμου καὶ τὸ ἰδικόν της, καὶ διέλθῃ τὸν καιρὸν μακρὸν ἀναμφιβόλως, ὅστις ἐμελλε νὰ προηγηθῇ τῆς ἐποχῆς τοῦ γάμου των.

Τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἀπηγγέσταμεν τὸν Παῦλον

Βίγκιον πλανώμενον καὶ περίλυπον τὸ ἐπὶ τῆς ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Παγλίας, τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὅπου τὴν ἐβρίσκειν βαρυτάτης καὶ δυσκαταμαχίτου ἀθυμίας, συχνάκις καταλαμβανούσης τὰς ψυχὰς τῶν τεχνιτῶν, ὁ ἡμέτερος ζωγράφος ἀφῆκε μετ' ἀνδρίας τὸ ἐργαστήριόν του, ὅπου ἡ στέφανος τῶν ἀναγκαίων, ὕστερον ἡ πενία, καὶ ἔως μετὰ ταῦτα ἡ πενία ἐφαίνοντο· ὅτι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν ἐλπίδα καὶ τὸν ἔρωτά του. Ἡ Φιορίτα εἶχεν ὑπάγει δις εἰς τὸ ἐργαστήριον καὶ ἐκτύπησεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν θύραν ἡ δευτέρα φορὰ ἦτο μετὰ τὴν δύστην τοῦ ἡλίου. Ὅθεν δλόκληρος ἡμερησία τοῦ μνηστῆρός της ἀπομόχρουναι

τὴν εἶχε καταθορυβῆται, ὑπέκουσα ἐπομένως εἰς ἐνστικτόν τι καρδίας ἐρώτης προαίσθημα, ἔδραμεν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Παγλίας, ἐλπίδουσα ν' ἀπαντήσῃ τὸν Παῦλον, ὅστις συνείδιζεν ἐνῶτε νὰ περιπατῇ ἐκεῖ πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Τὸ προαίσθημά της τῶντι δὲν τὴν ἠπάτησε, καὶ, ὡς ἴδομεν, ἀπηύδῃσε τὸν φίλον της παραδόμενον εἰς ἀπευκαίτους συλλογισμούς. Ἀλλ' ἅμα ἡ Φιορίτα διέκοψε τοῦτους, τὰ καλύπτοντα τὸ μέτωπόν του νέφη διεσκαδίσθησαν κατ' ὀλίγον, καὶ τὸν σάλλον τῆς ψυχῆς του ἐγαληνιάσεν ἡ φωνὴ τῆς μελλονόμου του. Τότε λοιπὸν ἐνθάρρυνθεις ὑπὸ τῆς γενναίας κόρης ὁ Παῦλος Βίγκιος ἐπέστρεψε μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ἀσυλὸν του, καὶ πρὶν ἀποχωρηθῇ τὴν φίλην του, ἠκούσθη ἡ πλήρης ἐλπίδος λέξις «αὐρίον»!

Προσεκτικώτερον ὅμως οὗς ἔδύνατο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ν' ἀπροσθεῖς ἐπαναλαμβάνομενον, ὀλίγα βήματα ἐκείθεν, τὸν ἀποχαιρετισμὸν τῶν δύο ἐραστῶν· «Ναὶ αὐρίον» ἐπανελάβε κακότημος φωνὴ ἐξελθούσα ἐκ τοῦ περιστυλίου γειτονικῆς οἰκίας.

Ἀλλ' οἱ δύο φίλοι μὴδὲν ὑπονοήσαντες ἢ αἰσθάνοντες, μετὰ τοσοῦτον θερμὴν συνομιλίαν, ἐπορεύθησαν εἰς τὰ ἱερά διὰ ν' ἀναπαυθῶσι πλήρεις τῶν ἐλπίδων τῆς ὑστεραίας.

III.

Ἡ ἐπαύριον ἐξημέρωσεν ἐντὸς τοῦ οἴκου τοῦ γειτονεύοντος τὸ ἐργαστήριον τοῦ Παύλου Βίγκιου, ἐπὶ τάπητος μαλακοῦ κομποῦ δωματίου, ἀνὴρ τισσαράκοντούτης, λευκόθριξ ἦδη, αὐχμηρὸς τὸ ὄμμα καὶ τὴν μορφήν ἀπότομος, ἐπεριπάτει μὲ ἀτακτα βήματα. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτον ὁ πλούσιος Τραπεζίτης 'Ρεμπόζος.

Βλέπων τις τὴν ταραχὴν τῆς φυσιογνωμίας τοῦ ἀνδρός, τὴν ἀτακτον σχηματονομίαν καὶ τὴν κίνησιν τῶν βλεμμάτων του, ἠδύνατο εὐκόλως νὰ ἐννεύσῃ, ὅτι πάθος τι πρὸ καιροῦ ἐμφαλεῖσθαι εἰς τὰ στήθη του ἀπετίλει τὴν ταραχὴν ἥτις περὶ αὐτοῦ ἐβασίλευεν, ἀκολούθως, ἐπιφωνήσεις, διαφεύγουσαι τὰ χεῖλη του ἐκ διαλειμμάτων, ἐμαρτύρουσι ὅτι κολακευτικὴ τις ἐλπίς ἐφαίνετο ἐτοιμόρροπος.

— Ναι, θέλει παρῇ εἰς ἐμεῖ, μὰ τὸν ἅγιον Μάρκον! ναι, ἢ ἄλλως δὲν θέλω πλέον εἶσθε ὁ δανειστής τῶν ὑψηλῶν βαρύνων τῆς ἐκκλησίας τῆς Δημοκρατίας, ἀνέκραξε περιπαθῶς καὶ ἐναγωνίως.

Ὡ! καὶ εἶναι τὸς ὥραϊας, ἐπρόσθετε μετὰ βραχείαν σιωπὴν. Πρὸ τοσοῦ καιροῦ τὴν ἐπιθυμῶ καὶ

χειρά και ήνοιγον τήν ψυχὴν, ἀλλ' ἡ πετάσασα εἰκὼν ἤρπασε μεθ' ἑαυτῆς καὶ τὴν ἀπατηλὴν μου ἰδέαν! κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, ἀγαθὴ μου Φιορίτα, ἐξυπνήσας ἠδολόγησα τὴν παρουσίαν σου ἐπὶ μικρὸν ἀπολεσθεῖσαν.

Ὁ Παῦλος ἐτελείωσε τὸ ὄνειρον τὴν διήγησιν ταύτην διεδέχθη σιωπὴν, διακοπτομένη ἀπὸ στεναγμῶν· φόβου διὰ τὸν Παῦλον, ἐλπίδος διὰ τὴν Φιορίταν, ἀλλὰ στεναγμοὺς ἔρωτος καὶ διὰ τοὺς δύο.

— Ἐ! λοιπὸν, εἶπε διεκόφασα τὴν σιωπὴν ἡ νέα κόρη, βλέπεις ὅτι ἡ θεία Πρόνοια μᾶς λαμβάνει ὑπὸ τὴν κραταίαν τῆς προστασίας.

Ὁ Παῦλος ἔδειξε σημεῖον δισταγμοῦ.

— Ναί, Παῦλε! τὸ ἀποθάνομαι, τὸ ὄνειρον τοῦτο προλέγει τὴν ἐπιτυχίαν σου, τὴν εὐτυχίαν μας... ἀλλὰ, ἀγνοῶ διὰ τί τὸ ὄνειρον τοῦτο σὲ παρέστη τοσοῦτον σκοτεινόν. Καὶ διὰ τί σὲ βλέπω πλησίον μου ὀλίγον περιλυπὸν; Ὁρᾷ, φίλε μου, καὶ θέλεις θρῆναι;

— Θέλω μᾶλλον ἀποτύχει... ἀπάντησεν ὁ ζωγράφος.

— Ὡ Παῦλε, τὰ πάντα ἤξεύρω... ἤθελον νὰ σὲ προξενίσω εὐχάριστον ἐκκλησίαν... εἶδα...

Καὶ σύρουσά αὐτὸν μετὰ χάριτος πρὸς τὸν ὀκρίσαντα.

— Εἶδα τὸ ἔργον σου τελειωμένον· τὸ βλέπω, ἡ δόξα τῆς νίκης σὲ περιμένει... πρὸ ταύτης ὥρας, τῆς εὐτυχῆς ὥρας, θέλω ἐγὼ ἐκλέξει τὴν διὰ σὲ κατάλληλον τῆς στέφους θέσιν.

Καὶ λέγουσα τοὺς λόγους τούτους ἡ ὡραία Βενετὴ ἔθεσεν εἰς τὸ ὠχρὸν μέτωπον τοῦ τεχνίτου ἐν γλυκύτῳ φίλημα.

Ὁ Παῦλος συνηθάνθη ἐνδομύχως τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς Φιορίτας· ἡ εἰλικρινὴς αὐτῆς ἐκχυσίς τῆς εὐτυχίας ἔπεισεν εἰς τὴν ψυχὴν του, ὡς ἀκτὶς φλογερά. Τεταραγμένος καὶ δισταζὼν μεταξὺ τοῦ φόβου τοῦ νὰ παρεκτείνῃ τὴν σκληρὰν ἀπάτην, καὶ τῆς φρίκης τοῦ νὰ καταστρέψῃ διὰ μιᾶς λέξεως τοσαυτὴν ζωερὰν εὐτυχίαν, ἐρρίψεν ἐπὶ τῆς μνηστῆς του μακρὸν καὶ πίνθιμον βλέμμα.

Ἡ Φιορίτα ἀνεπήδησε τρέμουσα.

— Μὴν ἀπατώμαι, εἶπε στεναζοῦσα. Θεέ μου! τὰ ὁρμάτά μου, ἡ καρδία μου... ἀλλ' ἡ εἰκὼν σου παριστᾷ τὴν Μαγδαληνὴν μετανοοῦσαν. Εἶναι τῷ ὄντι ἡ ἰδίᾳ!

— Ὅχι, εἶναι ἡ οὐκία τῆς, λείπει ἡ ἀκτίς, ἡ ἀλήθεια. Ὅχι τὰ δάκρυα ταῦτα, δὲν εἶναι τὰ ἀληθῆ δάκρυα τῆς Μαγδαληνῆς πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Ἰησοῦ· τὰ δάκρυα ταῦτα μετὰ χρειάζονται, καὶ αὐτὰ δὲν τὰ ἔχεις!

Ἡ νέα Βενετὴ συνεταράχθη ἀπὸ τὸ ἀνέλπιστον ἐπιφώνημα τοῦ ζωγράφου· ὡχρὰ ὡς καὶ τρέμουσα μόλις ἐδυνάθη νὰ προφίρῃ τὸ ὄνομα τοῦ φίλου τῆς. τὸν ὅποιον ἡ ἀνεπιτυχία καθίστα ἄδικον.

— Καὶ ὅμως σὲ ἀγαπῶ, ὑπέλαβεν ὁ Παῦλος σύρων τὴν νέαν πρὸς ἑαυτὸν ὡς διὰ νὰ διαρθώσῃ τὴν ἔδικον ἀξίωσιν του.

Ἐνῷ δὲ ἡ Φιορίτα ἤσθάνετο τὴν καρδίαν τῆς ἀναξωγονομένην, θόρυβός τις ἠκούσθη εἰς τὴν πρόδομον καὶ ἡ θύρα τοῦ ἐργαστηρίου ἠνοίχθη.

— Κύριε Βίγκιε, εἶπεν εἰσελθὼν δικαστικὸς τις ὑπάλληλος καὶ ἐγχειρίσας εἰς τὸν Παῦλον γράμμα ἰσχυρῶς, φέρων τὸ παράσημον τῆς Βενετικῆς δημοκρατίας, προτρεχόμενος νὰ συμμορφωθῇ ἀπὸ τῆς σήμερον μετὰ τῆς ἐμπεριεχομένης διαταγῆς.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξῆλθεν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τὸν Παῦλον καὶ τὴν Φιορίταν ἐκπεπληγμένους καὶ σπεύδοντας μετὰ φόβου ν' ἀναγνώσωσι τὸ ἔγγραφο.

VI.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, περὶ τὰς πέντε ὥρας, ἡ ἀπελπισία ἐβατίλευεν εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Παύλου Βιγκίου.

Μόνος, ἄτακτον ἔχων τὴν κόμην, τὸ πρόσωπον ψυχρὸν καὶ ἄγριον, ὁ νέος ζωγράφος ἐπαλαίει πρὸς τὴν θάσανον τρομερᾶς ἀθυμίας· μετὰ δὲ ἄτακτα ἐβάδιζεν ἐντὸς τοῦ ἐργαστηρίου, ἐνίοτε προσηλόνων τὸ βλέμμα κατὰ γῆς, καὶ πάλιν ἐξαίφνης τρέχων πρὸς τὸ παράθυρον, ὡς θέλων νὰ ζητήσῃ εἰς τοὺς αἰθέρας παρήγορον ἀκτίνα, εὐτυχῇ ἰδέαν, τελευταίαν ἀπόρασιν.

— Ἐπικατάρατος, ἔλεγε κραζὼν, ἐπικατάρατος ἡ ἡμέρα, καὶ ἡ ἡμέρα αἱ χεῖρές μου τὸ πυξίον καὶ τὴν γραφίδα, καὶ ἡ ἡ καρδίᾳ μου ἀνεπλήρη ἀπὸ τὸ κάλλος τῆς νέας Βενετῆς, καὶ ἡ ὠκυρόπολις ἔρωτος καὶ δόξας, ἀντὶ τῶν ὁποίων εὗρισκω τὸν θάνατον, τὴν πείναν καὶ τὴν πείναν!.. Ἐπικατάρατος ἡ ὥρα καὶ ἡ ἡπατημένη, ἀνηλπισμένη ὀρεῖλω νὰ μισῶ καὶ νὰ κλαίω ὅτι ἡγάπησα τόσον περιπαθῶς! Ὡ! καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ ἐπὶ τῆς καρδίας ἡσθάνομαι φλέγουσάν με τὴν ἀκτίνα τῆς μετὰ γαλοφυλίας... καὶ τώρα, τίποτε! στεροῦμαι καὶ αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα τῆς κενῆς πυξίδος μου χρώματα, στεροῦμαι καὶ αὐτοῦ σχεδὸν τοῦ ἐπιουρίου ἄρτου δὲν ἔχω πρὸς τὴν κεφαλὴν κλίνα, οὔτε γωνίαν νὰ καταθέσω τὸν ὀκρίσαντά μου, τὰ δοκίμιά μου! ὅχι! δὲν ἔχω οὔτε αὐτὴν τὴν Φιορίταν, τὴν μνηστῆν μου, τὴν περιμένω καὶ δὲν ἔργεται... οὔτε αὐτὴ!... ὦ! τὰ πάντα μ' ἐγκαταλείπουν! πρέπει λοιπὸν νὰ ἐγκαταλείψω καὶ ἐγὼ εἰς τὸν αὐτὸν μου;

— Ὅχι! ἀπεκρίθη ἔξωθεν φωνὴ γυναικὸς.

Ἦτον ἡ Φιορίτα, ἥτις εἰσελθοῦσα εἰς τὸ ἐργαστήριον ἐρρίφθη εἰς τὰ στήθη τοῦ τεχνίτου κραζοῦσα· «Ἐτάθημεν, ἐσώθημεν καὶ εἰ εἰς δύω» καὶ ἐρρίψεν ἐπὶ τοῦ δαπέδου βελάντιον πλήρες χρυσοῦ.

— Ἰδοὺ ἄρτον! εἶπε δεικνύουσα τὸ βελάντιον, ἄρτον, Παῦλε, ἵνα ἐπανορθώσῃς τὰς καταβεβλημένας ἀπὸ τὴν ἐργασίαν δυνάμεις σου! Ἰδοὺ χρώματα, ἔλαιον, βαρενίκεια. Ἰδοὺ ὁ ἔρως καὶ ἡ ἐνωσίς μας!

Ἀπαίσια οὐκίψις διῆλθε τὴν κεφαλὴν τοῦ τεχνίτου.

— Ἄρτον... ἔρωτα... τὴν ἐνωσίς μας! εἶπεν ὁ Παῦλος μετὰ πνιγρὰν φωνὴν τρέμων καὶ φρίσων ἐκ τοῦ πόνου, Φιορίτα, φύγε! καὶ ὤθησε τὴν νέαν πρὸς τὴν θύραν.

— Ὡ! ἰδοὺ ἡ τελευταία πληγὴ, ἀνέκραξε μετὰ στιγμᾶς ἀπαισίας σιωπῆς, ἐμελλὸν νὰ λάβω τοῦτο ἀπὸ τὰς χεῖράς τῆς;

Ἐκνευστία, καὶ τὸ στήθος του ἐκνίγετο ἀπὸ στεναγμοῦ· περὶ δὲ εἰς ἀλλόκοτον ταραχὴν ὕψωτο· ἐξαίφνης τοὺς βραχίονας μετὰ σπασμῶδη κίνησιν.

— Ἐδσπλαγχθῆναι! Παῦλε, εὐσπλαγχθῆναι ὑπὲρ σου, ὑπὲρ ἐμοῦ! ἀνέκραξε πίκτους γονυπετῆς ἐνώπιον τοῦ Παύλου, χάρις ὑπὲρ ἐμοῦ, κατὰ κατὰ τοῦ Ῥισπόζου!

Ποτὲ ἐκφρασίς ἱκετήριος δὲν ὑπῆρξεν ὑψηλοτέρα, οὔδὲ χεῖρες τόσῳ λευκαῖ συνεταράχθησαν οὕτως ἄλλοτε ἐπὶ στήθους γυναικείου! ποτὲ κόμη τοσοῦτον πλουσία δὲν συνεκλήθη μετὰ ζωγραφικωτέρων ἀταξίαν ἐπὶ τῶν ὤμων γυναικὸς νέας! ποτὲ γλυκύτερα ὄμματα δὲν ἔχυσαν εἰλικρινέστερα δάκρυα! ποτὲ τέλος δὲν παρεστάθη πλειότερος ἔρως, δριμύτερος πόνος, καὶ δικαίστερος ἔρως, ἐπὶ κεραλῆς ὠραιότερας τῆς Φιορίτας Γιουζέπης.

Ὁ ζωγράφος ἐκπεπληγμένος ἀπὸ τὸ πρὸ ποδῶν του θέαμα, ἀνεπήδησεν ὡς κεραυνόπληκτος· ἡ μαγία του κατέπεσαν· ἐπὶ τῆς Φιορίτας ὄμματα λάμποντα ἀπὸ νέον φῶς· ἔπειτα πλησιάζας εἰς τὸν ὀκρίσαντα, ἤρπασε γραφίδα τινὰ, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀπετελείωσε τὸ ἀριστουργηματὸς του, τὴν Μαγδαληνὴν μετανοοῦσαν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Χριστοῦ.

Ἐνῷ ὁ Παῦλος ἐργάζετο, ἡ Φιορίτα ἐξήκολούθει φυλάττουσα τὴν αὐτὴν ἱκετήριον στάσιν· διότι βυθισμένη εἰς τὴν δυστυχίαν τῆς δὲν παρετήρησε τὸν θρήνημον τοῦ Παύλου τῆς.

Ἡ θυσία δὲν ἀπέβη ματαία. Ἡ δόξα ἀπέπλυνεν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βωμοῦ τὴν γεννήσασαν αὐτὴν ἀφοσίωσιν.

Μετὰ στιγμῶν τινων σιωπῆς ὁ τεχνίτης ἤσθάνθη ὅτι ὄρειλε νὰ παλαίσῃ πρὸς τὸν ἔρωτα καὶ τὴν μετὰ γαλοφυλίαν τῆς μνηστῆς του, ἵνα μὴ καταβληθῇ ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ἐκ τοῦ ἐλέγχου τοῦ συνειδῶτος προελθούσης· τὸ κατενόησε καὶ ὠλοῦμενος ἀπὸ ἐμπνευσιν γενναίαν, ἐρρίφθη καὶ αὐτὸς εἰς τὰ γόνατα τῆς νέας κόρης· κλαίων καὶ περιλυπὸς... Ἐπειτα λαβὼν τὰς χεῖράς τῆς μ' ἐνθουσιασμὸν,

— Φιορίτα! φίλη μου, ἐγέρθητι, εἶπε.

— Παῦλε! ἐψιθύρισε μετὰ φωνὴν πνιγομένην ἀπὸ στεναγμοῦς ἡ νέα Φιορίτα, δίπνους πρὸς αὐτὸν βλέμμα εὐχαριστοῦν αὐτὸν διότι τὴν ἐνόησε.

— Σὺ, τοσοῦτον ἀξία μνηστῆ, ἐξήκολούθησεν ὁ Βίγκιος, εἴσαι ἀξιώτερα σήμερον νὰ γίνῃς σύζυγός μου!

— Ὡ! εἰπέ με, Παῦλε, ὅτι μετὰ συγχωρεῖς, καὶ ὅλος μου ὁ ἔρως εἶναι ἰδικός σου!

— Νὰ σὲ συγχωρήσω, ἀγγελε! νέα Μαγδαληνὴ, ἡδυνάμην νὰ μὴ μιμηθῶ τὸ παράδειγμα τοῦ Χριστοῦ ἔχοντος ἐνώπιόν του τὴν Μαγδαληνὴν; ὦ ναί, σὲ συγχωρῶ ἀπὸ καρδίας, διότι ἡγάπησες ἀπὸ καρδίας!

VII.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν σκηνὴν ταύτην, δὲν ἐγίνετο περὶ οὐδενὸς ἄλλου λόγος εἰς Βενετίαν, εἰμὴ περὶ τοῦ νέου ἀριστουργήματος τοῦ Παύλου Βιγκίου. Οἱ διασημότεροι ἄρχοντες τῆς δημοκρατίας ἐσπεύδον ἅ

μιλλώμενοι νὰ ἐπισκεφθῶσι τὸν νέον καὶ ἐνδοξον τεχνίτην εἰς τὸ πνιγρὸν ἐργαστήριον του.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ τραπεζίτης Ῥισπόζος δὲν ἐκρίνε καλὸν νὰ μὴ μεθέξῃ τοῦ κοινοῦ ἐνθουσιασμοῦ· ἡ ἀτεγκτος καρδίᾳ του κατὰ πρώτην φοράν ἠσθάνθη, ὅτι ὑπάρχει πλοῦτος ἀνώτερος καὶ εὐγενέστερος τοῦ κοινοῦ πλοῦτου, ὅστις δὲν ἀγοράζεται οὐδὲ πωλεῖται, ὁ πλοῦτος τῆς διανοίας καὶ τὸ ἀθάνατον στέμμα τῶν πλεονεκτημάτων καὶ τῆς μεγαλοφυίας.

Θλιβόμενος ἐνδομύχως ἀπὸ πικρὰν τινα ἐνθύμησιν, ἠθέλησε νὰ ἐξαγοράσῃ, πρὸς ἀνάπαυσιν τῆς συνειδήσεως του, τὸν ἐλεγχον ἀτίμου πράξεως, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἀπεφάσισε νὰ πράξῃ εἰμὴ ν' ἀγοράσῃ τὴν Μαγδαληνὴν τοῦ Παύλου Βιγκίου ἐπὶ τιμῇ.

Ὁ πλοῦτος παρηκολούθει τὸν θρήνημον τοῦ νέου ζωγράφου, ὅστις οὐδὲν ἄλλο στεροῦμενος εἰμὴ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ διαπυρωτέρου τοῦ πόθου, ἐσπευτε νὰ συμπληρώσῃ τὴν εὐτυχίαν του.

Ἡμέραν τινὰ λοιπὸν πλήθος περιέργων πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας συνωθούτο εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγ. Παύλου.

— Ζήτω ὁ Παῦλος Βίγκιος! Ζήτω ἡ Φιορίτα! ἐφώναζον πανταχόθεν χαιρετίζοντες τὸν νέον ζωγράφον νεογάμων, τὸν Παῦλον Βίγκιον καὶ τὴν Φιορίταν Γιουζέπην ἐξερχομένους ἐκ τοῦ ναοῦ μετὰ τὴν ἱερὰν τοῦ γάμου τελετὴν.

Οἱ πέθοι τοῦ ἔρωτος εἶχον στερεθῇ.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ, ὑπὸ X. A. H.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΒΑΛΛΗΣΙΝ.

(Ἐκ τῆς ὑπὸ P. van Limburg Brouwer συγ-

γραφείας Ἱστορίας τοῦ ἠθικοῦ καὶ θρησκευ-

τικοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.)

Εἶναι λυπηρὸν νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, ἀλλ' εἶναι βέβαιον, ὅτι τὸ μᾶλλον φιλόκαλον καὶ εὐαίσθητον τῶν ἐπὶ γῆς ἔθνων δὲν ἡσθάνετο πρὸς τὴν γυναῖκα εἰμὴ τὴν ὅπως ἀφελὴ ὄντι, τὴν φέρουσαν πάντα τὰ ἔμδια τοῦ Κυρίου πλάσματα πρὸς τὰ θῆλα αὐτῶν, παντάπασιν δὲ ἡγνέει τὸν εὐγενὴ καὶ οὕτως εἰπεῖν, διανοητικὸν ἔρωτα τῶν νεωτέρων χρόνων. Ὅταν ἡ τρυφερά Νουαίς λέγῃ, ὅτι οὐδὲν θελκτικώτερον τοῦ ἔρωτος, ὅτι ὁ ἔρως ὑπερβαίνει ἀπάσας τὰς ἄλλας ἡδονὰς καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἰς δι' ἡ Ἀφροδίτη δὲν εὐδοκεῖ νὰ ἀπαυγάζῃ τὴν χάριν αὐτῆς, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φαντασθῇ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἔρωτος, καθὼς οὐδ' ὁ μὴ ἰδὼν ποταμὸν εἰμπορεῖ νὰ παραστήσῃ εἰς τὸν νοῦν τοῦ τὸ κάλλος τῶν χαρισιστάτων αὐτῶν ἀνδρῶν διὰ τὴν ἐννοήσωμεν καλῶς, τί θέλει νὰ εἴπῃ ἡ Νουαίς πρέπει νὰ

μαχος αναγκάζεται να την διδάσκη ως παιδα και είναι πρόδηλον από τὸ λοιπὸν τοῦ λόγου, ὅτι καλῶς ἀνατετραμμένη ἐλογίζετο ἡ κόρη ἢ γινώσκουσα τὰ κλέβη καὶ τὰ ὑφαίγια, ἐπὶ δὲ καὶ τὴν διανέμει εἰς ἐκάστην τῶν θεραπεινίδων τὴν καθημερινὴν αὐτῆς ἐργασίαν.

Ἡ ἀθώα λοιπὸν παῖς ἢ ὑπὸ τῶν γονέων της εἰς τὸν Ἰσχύμαχον παραδοθεῖσα, ἀπορεῖ ὅτι αὐτὸς ἔχει τὴν καλωσύνην καὶ ὑποθέτει αὐτὴν ἱκανὴν καὶ τῷ χρησιμότητι εἰς διοίκησιν τῆς οἰκίας. Ἰκανὴ τί δύναμαι, λέγει, νὰ συμπράξω μετὰ σοῦ; Τὰ πάντα εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν σου, ἐμὸν δὲ ἔργον εἶναι, ὡς με εἶπεν ἡ μήτηρ μου, ἀπλῶς τὸ νὰ διαγῶ σωφρόνως. Ἐντιῦθεν αἱ ἀποκρίσεις τῆς ἐμφανίζουσι τὴν ἀφελότητα ἀμάρθειας, ἢ δὲ χαρὰ τὴν ὅποιαν δεικνύει ὁ Ἰσχύμαχος, ὅμα παρατηρήσας νοημοσύνην τινὰ περὶ τοῦ λόγου αὐτῆς μπετυρεῖ, ὅτι δὲν ἤλπιζε πάλιν κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἀπὸ αὐτῶν.

Ὁ Ἰσχύμαχος εἶχε λάβει τὴν γυναῖκά του ἀπὸ τοῦς γονεῖς της, καὶ εἶναι πρόδηλον, ὅτι ἡ νέα παρτάσας δὲν ἐρωτήθη περὶ τοῦ ἀνδρὸς τὸν ὅποιον ἐμελλον νὰ τὴν δώσωσι. Ἐπὶ τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων οἱ πατέρες εἶδον τὰς θυγατέρας τῶν εἰς τὸν περὶ τὸν δρόμον ταχύτερον, εἰς τὸν ἰσχυρότερον ἢ ἐπιτηδεότερον περὶ τὴν πάλιν ἀναδειχθέντα. Εἰς ἐποχὴν δὲ καὶ ἡ ἑλληνικὴ πολιτισμὸς εἶχεν ἤδη ἀνμύσει δόκους, Κλεισθένης δὲ Σικανίας ἀνῆγγελε δὴ κήρυκος, ἐπὶ δὲ τομίζων αὐτὸν ἄξιον νὰ γίνῃ γαμβρός τοῦ Κλεισθέους ὥραιο νὰ παρασταθῇ εἰς αὐτὸν ἐντὶς ἐξήκοντα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κλήσεως ταύτης· καὶ ὅτι ἡ ἐκλογὴ θέλει καταστῇ γνώστη μετὰ τῆς ἐπὶ τῆς Παρίστηται λοιπὴν 13 μηνῶν ἀπὸ διαφόρων τῆς Ἑλλάδος πόλεων. Ὁ Κλεισθένης ὑπεδέχθη ἀγανακτῶν καὶ τοὺς ἐπιλοξήσαντες πολυτελεῖς ἐν διαστήματι διολογήσαντες. Ἐντὺς τοῦ χρόνου τούτου, ἐκλήροτο τὰ περὶ τῶν αἰσχυρῶν αὐτῶν, ἐδοκίμασαν τὴν ἀνδρεία των, ἐξέτασαν τὰ προτερήματά των, τὰς διαθέσεις, τὸν χαρακτήρα των. Συμπληρωθέντος δὲ τοῦ χρόνου, ἀπερρίκνυτο τὴν ἐξελίχοντο, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀπέπεμψε, εὖς ἐκάστην πόλιν ἀργυρίου, εἰς σημεῖον εὐγνωμοσύνης, διὰ τὴν τιμὴν ἣν ἀπέδωκεν εἰς τὴν θυγατέρα του καὶ διὰ τὰς πόδας ἀποζημιώσῃ τὸν τρόπον τινὰ διὰ τὰ ἔξοδα τῆς ἐδοκίμασε των καὶ τὴν μακρὰν αὐτῶν ἀπουσίαν. Εἰς ὅλον τοῦτο τὸ ἱστορικόν, ἡ κόρη παντάπασιν δὲν μνημονεύεται· οὐδὲ φαίνονται λαβόντες κοινωνίαν τινὰ μετ' αὐτῆς οἱ μνηστικῆς ἢ πράξαντες τι διὰ τὴν νύμφην ἀρεστοὶ εἰς αὐτήν. Ὁ πατὴρ τοῦς δέχεται, τοὺς τιμᾷ, διατάσσει πολυτελεῖς δι' αὐτοὺς εὐωχίας· καὶ αὐτοὶ συγγυμνάζονται μετὰ τοῦ πατρὸς, συνομιλοῦσι μετ' αὐτοῦ, προσπαθεῖν νὰ ἀξιωθῶσι τῆς εὐνοίας του· ἀλλ' ἡ κόρη εἶναι παντάπασιν ξένη εἰς ὅλα ταῦτα καὶ εἰς τὸ τελευταῖον συμκόσιον ὁ πατὴρ δυνάμει τὸν μέλλοντα γαμβρόν του, ἀγνούςτης κινδυνώτατα ταύτης τίνες εἶναι οἱ μνηστικῆς της.

Καὶ δὲν ἐξέλεγον μετ' ἀπαντες οἱ πατέρες μετὰ τοσαύτης ἐπιστημότητος τοὺς συζύγους τῶν θυγατέρων αὐτῶν, ἀλλ' ὅτι αὐτοὶ καὶ μόνοι εἶχον τὸ δικαίωμα

τοῦτο τῆς ἐκλογῆς, θεωρεῖτο τοσοῦτον ἀναμφισβήτητον, ὥστε ἡ ἀθώα τὴν ὅποιαν δὲ Καλλιὰς ἔδωκεν εἰς τὴν θυγατέρα του νὰ ἐκλέξῃ τὸν σύζυγόν της, ἐλογίζετο ὡς ἀτόπημα ἀνέχουστον· ἐδὲ Στράβων καὶ δὲ Διόδωρος μετ' ἀπορίαν τῶν μνημονεύουσι τοῦ ἔθους τοῦ πατρὸς τῶν Ἰνδῶν ἐπικρατούντος, καὶ ὅτι οἱ γάμοι ἐτελοῦντο κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν νέων καὶ οὐ κατὰ τὴν τῶν γονέων θέλησιν. Ὁ δὲ πρῶτος τῶν συγγραφέων ἐκείνων ἐπιφέρει, ὅτι τὸ ἔθος τοῦτο ἔδωκε μάστιγας ἀφορμὴν εἰς τὸν νόμον, καὶ ὅτι αἱ χῆραι, αἱ ἀπαιδὲς καὶ μὴ ἔχουσι, συγκατακαίοντο μετὰ τοῦ πατρός τοῦ ἀποθανόντος ἀνδρός, διότι ἄλλως ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐμποδισθῶσι αἱ συνθήκας διὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτῶν μετανοοῦσαι γυναῖκες, ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιβουλεύονται τοὺς ἰδίους συζύγους· ἂν καὶ ἡ τοιαύτη τοῦ νόμου ἐκείνου αἰτιολογία μᾶς φαίνεται ὀλίγον ἀνίσχυρος, διότι ἂν αἱ γυναῖκες εἶχον τοιαύτην πρὸς τὴν ὁλοφρονίαν τῶν ἰδίων συζύγων ῥοπήν, δὲν βλεπομένην διατὶ ἤθελον φρεσθῇ αὐτῶν, ἐὰν οὗτοι ἐξελέγοντο ὑπὸ τῶν γονέων των.

Τὸ δικαίωμα τοῦ πατρὸς ἦτο τοσοῦτον ἀναμφισβήτητον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὥστε καὶ διὰ διαθέσεως ἀπερρίκνυτο περὶ τῆς ὑπανδρείας τῆς θυγατρὸς του, ὡς ἐξήγηται ἀπὸ τῆς διαθέσεως τοῦ Ἀριστοτέλους, δι' ἣν αὐτὸς διέταξεν, ὅτι ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ θέλει ὑπανδρεῖν ἢ τὸν Νικάνωρα, ἐπεὶ τρεῖς δὲ εἰς τὸν Θεόφραστον νὰ συζευχθῇ αὐτὴν, ἐὰν δὲ Νικάνωρ ἀποθάνῃ εἴτε πρὶν τελεσθῇ ὁ γάμος, εἴτε πρὶν τεκνοποιήσῃ μετ' αὐτῆς. Λέγομεν δὲ τὸ δικαίωμα τοῦ πατρὸς, διότι οὐ μόνον τῆς θυγατρὸς, ἀλλὰ οὐδὲ τῆς μητρὸς ἡ γνώμη ἐρωτᾶτο. Εἰς τὴν πρὸ μικροῦ ἐκτεθείσαν ἱστορίαν τοῦ Κλεισθέους, λόγος περὶ τῆς συζύγου του παντάπασιν δὲν γίνεται· καὶ κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦ Οἰκονομικοῦ, τοῦ ἀποδομένου εἰς τὸν Ἀριστοτέλην, ἡ σύζυγος ὀφείλει νὰ ὑποτάσσεται κατὰ τοῦτο ὅλον εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἀνδρός. Ἀλλ' ὅτι καθίσταται τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἀναμφισβήτητον, τοῦλάχιστον καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὰς Ἀθήνας, εἶναι ὁ νόμος ὁ παρατιθέμενος εἰς ἓνα τῶν λόγων, τῶν ἀποδομένων εἰς τὸν Δημοσθένην, καὶ ὅτι ὁ πατὴρ ἀπερρίκνυτο περὶ τοῦ συζύγου τῆς θυγατρὸς του, ἀποθανόντος δὲ τοῦ πατρὸς, ὁ ἀδελφὸς, καὶ ἐν ἐλαττοῦ τοιαύτου, ὁ ἀπὸ πατρὸς πάππος. Τῆς δὲ ὀρφανῆς ἐπικλήρου κύριος ἦτο αὐτοδικαίως ὁ συγγενὴς ἐκείνος, ὅστις, κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου ὀρισμένον βῆμα τῆς συγγενείας, ὀφείλει νὰ συζευχθῇ αὐτὴν καὶ ἡρόντα νὰ ἐκλέξῃ τὸν ἀνακληρωτὴν ἐκείνου, ὅστις ἔπρεπε νὰ λάβῃ αὐτὴν σύζυγον.

Εἰς τὸ Ἀλκιβίου καλλίστα εἰκόνας καὶ ἦθη τῶν προπατόρων ἡμῶν, ἐν τινὶ ἐπιστολῇ μητρὸς πρὸς κόρον, ἥτις ἐπρωτίμα ὑδαῖν, κομψὸν καὶ εὐτράπελόν τινα νέον ἀπὸ τῶν υἱῶν τοῦ ναυκλήρου εἰς ὃν ὁ πατὴρ της εἶχεν ὑποσχεθῆναι νὰ τὴν δώσῃ. Εἶπαι μωρὰ, φιλάτη μου, τὴν εἶπε, καὶ στερεῖται τοῦ κοινοῦ νόου. Ὑχέας ἀνάγκην ἐλλειβόρου (δηλαδὴ τοῦ λατρεύοντος τὴν φρενὸς νοδλάθειαν ἱατρικῶν), καὶ οὐ τοῦ κοινοῦ ἐλλειβόρου, ἀλλὰ τοῦ ἀρίστου ἐκείνου, τῆς ἐν Φωκίᾳ Ἀντικύρας. Καὶ μικρὰν κατωτέρω. Ἐπεὶ λοιπὸν φρόνιμος κόρη

μου, καὶ κῶταξε νὰ μὴ ἀκούσῃ τίποτε περὶ τοῦτου διχόντα αἰτησίαν περὶ διαζυγίου, ἀπήγαγεν αὐτὴν οἰπατὴρ σου, δίδει μὴ ἀμφισβηλῇς ὅτι θέλει σὲ ἀρπάσαι· καὶ σὲ βίβει εἰς τὴν θάλασσαν, διὰ νὰ σὲ καταφάγουν τὰ ἐν αὐτῇ διατεταμένα μεγάλα θηρία.

Εἴπομεν ὅτι ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς ἀπερρίκνυτο ὁ ἀδελφὸς περὶ τοῦ γάμου τῆς ἀδελφῆς του. Ἡ κόρη τοῦ Πολυαράτου, περὶ ἣς ὁμιλεῖ ὁ Δημοσθένης εἰς ἓνα τῶν λόγων του, ἀφοῦ συνελήχθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μετὰ Κλεομένηδος τοῦ Κλέωνος, λαμβάνει ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς ἕτερον σύζυγον, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ πρώτου συζύγου της. Εἰς ἓνα τῶν λόγων τοῦ Ἰσάειου, γίνεται μνεία δύο ἀδελφῶν, οἱ ἐπὶ τῆς ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς των (περὶ μητρὸς δὲν γίνεται λόγος οὔτε ἐδῶ, οὔτε ἄλλοι), ὑπανδρεύουσι τὰς δύο αὐτῶν ἀδελφὰς, καὶ ἰδίως τὴν νεωτέραν μετὰ τίνος Μενεκλέους, ὅστις τὴν εἶχε ζητήσει· ῥητὴς δὲ ἐπιφέρει, ὅτι δὲν ἔπραξαν οὕτω εἰμὴ διότι ἐπιστεῖον ὅτι ὁ γάμος αὐτὸς ἦτο ἀρεστὸς τῷ πατρί· ἀλλὰ μετὰ τινος καιρὸν, ὁ αὐτὸς Μενεκλῆς, ἐλθὼν πρὸς αὐτοὺς, τοὺς παρεκάλει νὰ ἀναλάβωσι τὴν ἀδελφὴν των ἄγονον εἶσαν καὶ νὰ τὴν δώσωσιν εἰς ἄλλον· εἰ δὲ ἀδελφοὶ δὲν ἐναντιοῦνται παντάπασιν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν του, ἀλλ' ἀπαιτοῦσιν ὥστε ὁ Μενεκλῆς νὰ λάβῃ προαγουμένης, εἰ δυνατόν, τὴν συναίνεσιν τῆς γυναίκας του, εἰς τὴν ἀναλλαγὴν ταύτην, καὶ μόνον μετὰ τὴν ἔγκρισιν αὐτῆς, τὸ πρᾶγμα συμβαδίζεται καὶ ὁν τρόπον ἐξ ἀρχῆς ἐσχεδιασθῇ. Ὁμολογητέον ὅτι αἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ ἦσαν συνετώτατοι ἄνθρωποι.

Ὁ μέγας Κίμων, ὁ τοῦ Μιλτιάδου υἱός, ἔδωκε τὴν ἀδελφὴν του Ἑλπινίαν, τὴν ἥσκειαν εἶναι ὑπανδρευθῆναι κατὰ νόμον περὶ οὗ κατωτέρω θέλομεν ὁμιλεῖν, εἰς τὸν Καλλίαν, ἐπὶ τῇ δῶ, ὅτι οὗτος θέλει πληρώσει τὴν χρηματικὴν ποιεῖν, εἰς ἣν εἶχε καταδικασθῇ ὁ πατὴρ του, ἄδελον δὲ εἶναι ἀνέλαβεν εἰς τοῦτο τὴν συναίνεσιν τῆς Ἑλπινίαν.

Καθὼς δὲ οἱ πατέρες καὶ οἱ ἀδελφοὶ κυριαρχικῶς ἐδέσποζον τῶν θυγατέρων καὶ ἀδελφῶν αὐτῶν, οὕτω καὶ οἱ σύζυγοι ἐπραττον ὡς πρὸς τὰς αὐτῶν συζύγους. Ὁ Πρωτόμαχος (περὶ οὗ ὁμιλεῖ ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Εὐδουλίδου λόγῳ), σκοπῶν νὰ ἀνορθώσῃ τὴν κατατρεφείσαν περιουσίαν του, διὰ γάμου μετὰ πλουσίας ἐπικλήρου, ἐγκαταλείπει τὴν σύζυγον τὴν ὅποιαν εἶχε καὶ δίδει αὐτὴν εἰς ἕτερον. Εἰς τὸν ὑπὲρ Φορμίωνος λόγον ἀναφέρονται πολλὰ παραδείγματα τοιαύτων ἀναλλαγῶν, καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων σύζυγός τις ὑπανδρεύσας πρῶτον τὴν γυναῖκά του, καὶ ἐπειτα τὴν κόρην του, μετὰ ἓνα τῶν δούλων αὐτοῦ. Καθὼς δὲ εἶδομεν τὸν Ἀριστοτέλην διὰ διαθέσεως ἀποφασίσαντα περὶ τοῦ γάμου τῆς θυγατρὸς του, οὕτως ἐπραττον καὶ οἱ σύζυγοι περὶ τῶν συζύγων. Αὐτοῦ τοῦ Δημοσθένους ὁ πατὴρ κατεῖλε διὰ διαθέσεως τὴν θυγατέρα του εἰς τὸν Δημοφῶντα καὶ τὴν γυναῖκά του εἰς τὸν Ἀποδόν. Ἀμφοτέροι ἐδέχθησαν μὲν τὴν δούλῃσαν εἰς ἐκάστην αὐτῶν προίκα, δὲν ἐφρόντισαν δὲ νὰ συμπαραλάβωσι καὶ τὰς γυναῖκας. Ὁ Πλωτάρχης διηγούμενος, ὅτι ὁ Ἀλκιβιάδης, ἀρπάσας τὴν γυναῖκά του ἀπὸ τὴν χεῖρα, καὶ ἦν στιγμὴν αὐτὴν παρέδιδεν εἰς τὸν ἀρ-

καδὲ, ἐπιφέρει, ὅτι οὐδεὶς κατέκρινε ποτὲ τὴν διαγωγήν ταύτην καὶ ὅτι εἰ οὗτο τοῦτο μαλίστα ὁ νομοθέτης διέταξεν ὥστε ἡ γυνὴ νὰ καταγγεῖρῃ δημοσίᾳ καὶ ἐγγράτως τὸν ἄνδρα, ἵνα δύναται ὁ ἄνθρωπος ἀπάχῃ καὶ νὰ τὴν φυλάττῃ παρ' ἐαυτοῦ.

Τοῦτο δὲ συμφωνεῖ καλλίστα μετὰ τὴν γνώμην τοῦ ποιητοῦ Ἀλκυονος, ὅστις ἐπέτρесе μὲν τῷ ἀνδρὶ νὰ λέγῃ ὅτι ἂν θούλει, ἀρτῇ δὲ ἀπὸ τὴν γυναῖκα νὰ ἐκπύρῃ πάντα τὰ πρὸς αὐτὴν λεγόμενα. Ἐν γένει δὲ ἡ εὐπίθεια καὶ ἡ σιγὴ τῶν γυναικῶν εἰσερωθὶτο παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ὡς οἱ δύο πρῶτοι ὅροι τῆς οἰκίας· εὐδαιμονίας καὶ τοσοῦτον μέγα ἦτο τὸ τοῦ ἀνδρὸς κράτος, ὥστε, καθὼς ἀπὸ τῶν παρ' Ἀριστοφάνει παρακρίσεων τῶν Ἀθηναίων γυναικῶν καὶ τινῶν ῥήσεων τῶν τοῦ Θεοφράστου χαρακτηρῶν ἐξάγεται, ὑπῆρχον ἐν Ἀθήναις πόλιν εἰσιν ἐπενέβαινον καὶ εἰς οἰκίας φροντίδας, τῶν ὅποιων οὐ μόνον ἡ ἐπιμέλεια, ἀλλὰ ἡ γνώσις μόνη θεωρεῖται σήμερον ὡς ὅλως τοῦ ἀνδρὸς ἀνάξια. Ἐκρίτουν, τὰς κλειδὰς ὅλων τῶν οικουμένων καὶ ἀφοῦ κατέσχοντο εἰς τὴν ἀγορὰν διὰ νὰ προμηθεύωσι τὰ πρὸς τὸ δειπνῶν αὐτῶν ἀναγκαῖα, ἐπειτα ἰδίαις χερσὶ παρεσκευάζον αὐτὰ.

Ἦτο δὲ ἡ γυνὴ ὑποταταμένη οὐ μόνον εἰς τὸν πατέρα, εἰς τὸν ἀδελφόν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους συγγενεῖς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν υἱόν αὐτοῦ. Ἐν Ἀθήναις, ἡ γυνὴ, ἐμεία κατὰ τοῦτο αἶσα μετὰ τὸν ἀνδρῆκα πατέρα, δὲν ἤνυστο νὰ διαθέτῃ διὰ διαθέσεως ἄξιαν ἀναγέρας ἐνὸς μεδίου κριβῆς, ἢ δ' ἐπὶ κλῆρος, ἢ ἐν ἐλλείψει πλησιέστερον συγγενῶν ἐκείνας αὐτῇ σύζυγον, ὑπέκλυτεν ἀμείψας εἰς τὸν ζυγὸν αὐτοῦ, τὸν ὅποιον ἀνεγνώριζε κύριον, καὶ τοῦτου ἀποθανόντος, ὑπέκλυτε πάλιν εἰς τὸν τοῦ υἱοῦ ζυγόν, ὅμα οὗτος ἡλικιωτο, διότι ἀπὸ τῆς σιγῆς τῆς ἐνηλικιότητος, ὁ υἱὸς ἀπέβαινε διαπύρας ἀπόλυτος τῆς ὅλης περιουσίας, μὴ ὡς ὑπόχρεως εἰμὴ εἰς τὴν πρὸς τὴν μητέρα του πληρωμὴν μέρους τῶν εἰσοδημάτων καὶ ὁ νόμος ῥητῶς διέτασεν ὅτι οἱ ἐνήλικες υἱοὶ ἦσαν κύριοι τῆς μητρὸς (ὁ νόμος καλεῖται τοὺς πατέρας ἡγήσαντας κυρίους τῆς μητρὸς εἶναι).

Καὶ τοιαῦτα μὲν διέτασσαν οἱ νόμοι, ἀταρῶντες ἀπὸ τῆς γυναικὸς πᾶν κράτος καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν. Ἀλλ' ἄρα γε ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ, ἡ εὐπίθεια, ἡ σιγὴ, ἡ ἀδυναμία αὐτῶν ἦτο τοιαύτη οἷαν ἀπῆται αὐτὴν ὁ νόμος καὶ ὁ σύζυγος; αἱ γυναῖκες, μὴ δυνάμεναι νὰ γράψωσι διαθέσιν, δὲν εἶχον τῶν καμμένων ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν τὰς διαθέσεως γραφόντων; ἂν καὶ ἡ σιγὴ ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ πρώτη τῶν γυναικῶν ἀρετῇ, ἄρα γε ἐσιώπων τῶντι πάντοτε δεκάς ἡκούετο ἡ τοῦ συζύγου φωνή; Ὅλα ταῦτα εἶναι ἀμφίβολα ἢ μᾶλλον ἐβίαιον εἶναι τὸ ἐναντίον, διότι εἰς πᾶσαν κοινωνίαν εἰς τὴν ὅποιαν ὁ πολιτισμὸς προχωρῇ ὅπως οὖν, ἡ γυνὴ, ὅμα δὲν στερεῖται ἐκπαιδεύσεως τίνος, ἔχει μυρίας ἀφορμὰς ἢ νὰ ὑποχρεώσῃ τὸν ἄνδρα διὰ τῆς καὶ τὰς γυναῖκας. Ὁ Πλωτάρχης διηγούμενος, ὅτι ὁ Ἀλκιβιάδης, ἀρπάσας τὴν γυναῖκά του ἀπὸ τὴν χεῖρα, καὶ ἦν στιγμὴν αὐτὴν παρέδιδεν εἰς τὸν ἀρ-

να υποθέσωμεν ἀπόλυτον τοῦ γυναικινίου αὐτοῦ κύριον τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνα, τοῦ ὁποῦ οὐδὲ οἰκιακὸς βίος, μάλιστα εἰς τὰς κατωτέρας τῆς κοινωνίας τάξεις, ὁμοίαν εἰς πολλὰ τὰ σημερινὰ ἤθη καὶ ἔθιμα.

Δὲν θέλομεν ζητῆσαι τὰς περὶ τούτου ἀποδείξεις εἰς τὰς μυθιστορίας. Ὁ ἐρωτόληπτος Καλλιγόνης, ὁ καλὸν αὐτὸν δούλον τῆς ὁραίας Καλλιγόνης, ὁ Διονύσιος, ὁ περὶ τὸν πρὸς τὴν ἀγαπῆτὴν του Καλλιγόνην μετὰ σέβας ἔχων ὅλους τοὺς τῶν νεωτέρων χρόνων ὁ ἀγωνιζόμενος νὰ ἐπιτύχῃ τὴν εὐνοίαν τῆς διὰ ποιήσεων καὶ φιλοφρονήσεων παντὸς εἶδους, καὶ μετὰ τὴν συνάντησιν αὐτῆς εἰς τὸν γάμον, ἐπιτρέπων αὐτῇ πᾶν κράτος ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκίᾳ, πληρὴν δὲ τοῦ ναυτοῦ πολυτιμωτάτων δώρων, καὶ δημοσίᾳ συνεισῶν ἀπαντᾶς τοὺς συμπολίτας· ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἔρασαν καὶ ὅλοι αὐτοὶ τρόποι δὲν ἔχουσι δι' ἡμᾶς ἀξίαν πλεονέκτην τῆς ἀμύμητου καλλιότητος καὶ τῆς ἀνεκφράστου χάριτος ὅλων τῶν μυθιστορικῶν ἡρώισσων, ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων. Ἐπίσης ἔσαν ἀπὸ τῶν χαρακτηρῶν τοῦ Θεοράστου μανθάνωμεν, ὅτι οἱ προσκεκλημένοι εἰς γάμους ἐπρόσεχον νὰ μὴ κακολογῶσι τὰς γυναῖκας, μανθάνωμεν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐξεπλήρουν καθήκον κοινότητος εὐπρεπείας καὶ φιλανθρωπίας. Ὁ δὲ ἐπώνυμος τῆς πενθερᾶς Ἰδρύσας πόλιν Πύρρος, ἔπραξεν ἀπλῶς, ὅτι πλεῖστοι ἡγεμόνες βαρβαρώτερων χρόνων πρὸ αὐτοῦ ἔπραξαν.

Ἄλλ' ἔσαν εἰς πολλοὺς συγγραφεῖς εὐρίσκωμεν παρρησιαστικὰς σπουδαίας κατὰ τῶν πρωτείων τὰ ὁποῖα ἡ γυνὴ ἤθελον νὰ σφετερίζεται ἐν τῇ οἰκίᾳ· ἔσαν λ. χ. ἀκούωμεν τὸν Μένανδρον ἀνακράζοντα·

Ἡ δ' οἰκίᾳ ἐν ᾗ πάντα πρωτεύει γυνή,
Οὐκ' ἔστιν ἥτις πάποτε' οὐκ ἀπώλετο.
ἢ ἄλλον τινά, ὅτι·

Γυναῖξί δούλοι ζῶμεν ἀντ' ἐλευθέρων.

ἔσαν μανθάνωμεν ὅτι αἱ γυναῖκες αἱ ὑπερέχουσιν τοῦ ἀνδρὸς κατὰ τὸν πλοῦτον, τὸ γένος καὶ τοὺς φίλους, ἤθελον νὰ ἀργώσιν αὐτῶν, παρὰ τὸν τῆς φύσεως νόμον· ὅταν βλέπωμεν τὴν ἀξίωσιν ταύτην μάλιστα ἐπικρατοῦσαν παρὰ ταῖς ἐπιλήρησις, δηλαδὴ παρὰ ταῖς ἐχούσαις μεγάλην προίκα, αἰτίνας, γαυριῶσαι διὰ τὸν πλοῦτον τὸν ὁποῖον ἔδωκαν εἰς τὸν ἄνδρα, θεωροῦσιν αὐτὰς ὡς κυρίας ἀπολύτους τῆς οἰκίας, καὶ ὅχι μόνον τὰ πάντα κατὰ τὴν ἐρεξιν αὐτῶν διαθέτουσιν, ἀλλὰ πολλάκις καθιστῶσιν ἀφόρητον τὸν βίον τοῦ δυστυχοῦς συζύγου διὰ τῆς ζηλοτυπίας καὶ τῆς παραφορᾶς τῶν ὅταν ἀναγινώσκωμεν εἰς τὸν αὐτὸν Μένανδρον τὰ ἐξῆς πικρὰ λόγια·

Α. Ἐγὼ ἐπὶ κληρὸν,

..... κυρίαν τῆς οἰκίας,
καὶ τῶν ἀγγέλων.

Β. Ἀπολλὼν, κακὸν τῶν χαλεπῶν χαλεπώτατον.

Ὡ τρεῖς κακοδαίμων, ὅστις ἂν πένης γαμεῖ.
Καὶ κατωτέρω·

Ὅταν πένης ὦν καὶ γαμεῖν τις ἐλόμενος,
Τὰ μετὰ τῆς γυναικὸς ἐπιδέχεται χρήματα,
Αὐτὸν δίδωσιν, οὐκ ἐκείνην λαμβάνει.
Καὶ μετ' ὀλίγον·

Ὅστις γυναῖκα ἐπὶ κληρὸν ἐπιθυμεῖ λαβεῖν
πλουτοῦσαν, ἦτοι μὴν ἐκτείνει Θεῶν,
ἢ βούλετ' ἀτυχεῖν μακάριος καλούμενος.

ἔσαν ἐπὶ πᾶσιν αὐτοῖς ὁ ἀγαθὸς Πλούταρχος καταπλάττοντι φρονήσας πρὸς τὰς γυναῖκας, δὲν δυνάμεθα, ἐννοεῖται, εἰμὴ νὰ θεωρήσωμεν ὡς ἀναμφισβήτητον, ὅτι κλειστή διαφορὰ ὑπῆρχε μετὰ τῶν ὅτων διάτασσαν οἱ νόμοι ἢ ἀπὸ τῶν οἱ σύζυγοι καὶ τῶν ὅσα πραγματικῶς εἰς τὰς οἰκίας συνέβαινον.

Ἐκτὸς δὲ τῶν ἀορίστων τούτων περὶ τῶν γυναικῶν ἀξιώσεων παραπάνων, τὰ ὁποῖα ἐνδέχεται νὰ μετέχωσι σατυρικῆς τινος ὑπερβολῆς ἀλλὰ βεβαίως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὅλως ἀνυπόστατα, ἔχομεν καὶ ῥητὰ παραδείγματα γυναικῶν δεσποτικῶν τάτων. Ἡ σύζυγος τοῦ περιφήμου Πιττακοῦ τοῦ Μετυλναίου ἦτο τοσοῦτον δύστροπος καὶ τόσον ὀλίγο ἐσέβετο τὸ κράτος τοῦ ἀνδρὸς τῆς, ὥστε, ὅλως ποτὲ λησμονήσασα τὴν ἀπειλομένην εἰς τὸ καθήκον καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ συζύγου τῆς εὐλάβειαν, εἰς ἡλθε μακροῦς εἰς τὸ ἐστιατόριον, ἐν ᾧ οὗτος συνωμίλει μετὰ τινῶν φίλων, καὶ ἀνέτρεψε διὰ λακτισματῶν τὴν τράπεζαν περὶ ἣν ἐκάθηντο, ὁ δὲ σοφὸς Πιττακὸς, συνειδημένος, ὡς φαίνεται, εἰς τοιαύτας τραγωιδίας, καθυστάσας τοὺς ἐκπλαγέντας καὶ ἀγανακτῆσαντας διὰ τὴν τοιαύτην διαγωγὴν ξένους αὐτοῦ, εἰπὼν, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἔχει εἰς τὸν κόσμον τοῦτον τὸν πειρασμὸν τοῦ καὶ ὅτι αὐτὸς ὑπέφερε μὲ ὑπομονὴν τὸν ἰδικόν του, φρονῶν ὅτι ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι χειρότεροι παρ' αὐτοῦ, δὲ καὶ τοὺς ἐξῆς στείχους ἀγνώστου τινὸς ποιητοῦ·

Οὗτος μακάριος ἐν ἀγορᾷ νομίζεται,
Ὅταν δ' ἀνοίξῃ τὴν θύραν τρισάθλιος.

Γυνὴ κρατεῖ πάντων, ἐπιτάττει, μάχεται.

Εἶναι ἐν τούτοις ἀξίον παρατηρήσεως, ὅτι μετὰ τῶν γυναικῶν τὰ ὁποῖα ἀποδίδονται εἰς τὸν Πιττακὸν ὑπάρχει καὶ τὸ Γυναικὸς ἀρχε. Ὁ δυστυχὴς φαίνεται ὅτι ἐκ πείρας ἐγνώρισεν πόσον πολὺ τιμὴν εἶναι τὸ ἀξίωμα τοῦτο. — Ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ Χλιδωσάτου κυρία, ἐνὸς τῶν Οἰθαίων συνωμοτῶν, δὲν παρίσταται ἡμῖν εὐμενεστέρα τῆς καλῆς ἐκείνης συντρόφου τοῦ Πιττακοῦ· διότι, προσποιηθεῖσα ποτὲ, ὅτι ἐξήτησεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν τὸν χαλινὸν τὸν ὁποῖον ἤθελεν ὁ σύζυγός τῆς διὰ νὰ ἐπιστάξῃ τὸν ἵππον του, ὁμολογεῖ ἐπὶ τέλους ὅτι τὸν ἐδάνασε τὴν προτεραιάν εἰς μίαν γειτόνισσάν τῆς, ἥτις τὴν εἶχε ζητῆσαι ἀπὸ αὐτῆς διὰ τὸν σύζυγόν τῆς· καὶ ἐπειδὴ ὁ Χλιδωτὴν τὴν ἐξέφρασε τὴν δυσχερεσίαν του διὰ τὴν αὐτογνωμονα ταύτην διαγωγὴν, ἡ κυρία οὐ μόνον τὸν ὑβρίσεν αὐθαδέστατα, ἀλλὰ καὶ ἀράς κατέφερε κατ' αὐτοῦ καὶ τῆς ὁδοποιίας, ἣν ἐμελέτα νὰ ἐπιχειρήσῃ.

Τίς δὲν ἐνθυμεῖται ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεμιστοκλέους ἐκαυχᾶτο, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπαρττον πᾶν τὸ παρ' αὐτοῦ βουλούμενον, διότι τοῦτο ἐπαρττεν ἡ μήτηρ, ὁ δὲ πατήρ, ὅστις ἤξευρε νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν θέλησίν του εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ἐπαρτε πάντοτε, ὅτι ἤθελεν ἡ μήτηρ του. Ἡ δὲ σύζυγος τοῦ Εὐριπίδου, ἥτις ἄλλως δὲν ἦτο δύσκολος περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀνδρῶν πῶς οὖτος ἐτίμα διὰ τῆς συναστροφῆς τῆς, τοσοῦ-

τον ἴσχυεν ἂν ὄχι παρὰ τῷ ἀνδρὶ, τοῦλάχιστον παρ' ἄλλοις, ὥστε εὖρε τὸν τρόπον νὰ προμηθεύῃ εἰς ἑνα τῶν στενῶν φίλων τῆς, ἐξόριστον ὄντα ἐν Σάμῳ, χρηματικὸν βόθημα ἀξιόλογον, δι' οὗ οὗτος ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχῃ τὴν εἰς Ἀθήνας ἐπαπόδόν του.

Εἰπομεν ἤδη, ὅτι αἱ γυναῖκες τοσοῦτον ἴσχυον ἐν Σπάρτῃ, ὥστε ἔλεγτο ὅτι ἡ πόλις ἐκείνη γυναικοκρατεῖται. Τῷ οὖν, ὁ βασιλεὺς Ἀγίς, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον προέθετο, δηλαδὴ τὴν ἀνδρωσύνην τῆς Λακωνικῆς πολιτείας, ἐπρόσπαθον πρὸ πάντων νὰ παραλάβῃ συμπράκτορα εἰς τοῦτο, τὴν μητέρα αὐτοῦ, μέγα ἰσχύουσαν ὡς πρὸς τὴν διαχείρισιν τῶν κοινῶν πραγμάτων, διὰ τὸ πλῆθος τῶν φίλων, τῶν ὁπαδῶν καὶ τῶν ἀρειλετῶν. Ἡ δὲ γυνὴ ἐκείνη πάλιν, συντελεστικώτατον εἰς εὐδωσίαν τοῦ ἐπιχειρήματος ἰδεώρησε, τὸ νὰ ἐγκριθῇ ὑπὸ ἄλλων γνωρίμων αὐτῆς γυναικῶν, γινώσκουσιν, λέγει ὁ Πλούταρχος, ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπακούουσιν εἰς τὰς γυναῖκας τῶν καὶ ἐπιτρέπουσιν αὐταῖς περὶ τὴν διοίκησιν τοῦ Κράτους μερίδα ἐξουσίας μεγαλητέραν τῆς ἐξουσίας ἣν αὐτὰ ἐνεμον εἰς ἐκείνους ὡς πρὸς τὰ οἰκιακὰ πράγματα. Ἐκτὸς τούτου, τὰ πλείω τῶν κτημάτων κατεῖχοντο τότε ἐν Σπάρτῃ ὑπὸ τῶν γυναικῶν· ὅτι δὲ ὁ Ἀγίς δὲν ἠπατήθη θεωρήσας μεγάλην τὴν ἰσχύον αὐτῶν ὡς πρὸς τὰ δημόσια πράγματα, ἀπεδείχθη τρανῶς ὑπὸ τῶν ἐπιβλόντων συμβάντων, τὰ ὁποῖα ἀπέβησαν ὅλως πολέμια τῶν βουλευμάτων αὐτοῦ, διότι αἱ γυναῖκες, θεωροῦσαι, ὅτι ἡ πολιτικὴ μεταβολὴ ἣν ἐμελέτα προέκειτο ν' ἀπογυμνώσῃ αὐτὰς τοῦ πλοῦτος καὶ τῆς δυνάμεως, ἐνίσχυσαν τοὺς ἐντιμολογῶν τοῦ Ἀγίτος καὶ ἐπὶ τῆς αὐτοῦ τῆς πρῶτης αὐτοῦ. Ἰδοὺ δὲ διατὶ καὶ ἡ ἀντίθετος αὐτοῦ μερὶς τοσοῦτον ἐπέμενε ὥστε νὰ θανατωθῇ μετὰ τοῦ ἀτυχοῦς ἐκείνου βασιλέως ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ μάμμη. Ἐπίσης καὶ ὁ Κλεομένης πολλὴν ἐλαβε συνδρομὴν περὶ τὴν διάπραξιν τῶν βουλευμάτων αὐτοῦ οὐ μόνον ἀπὸ τοῦ πλοῦτος τῆς μητρὸς του Κρατσί-κλειας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ γάμου τὸν ὁποῖον αὐτὴ συνῆψε μετὰ τινος τῶν ἰσχυροτάτων τότε ἀνδρῶν τῆς Σπάρτης, ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ συνδέσῃ αὐτὸν μετὰ τοῦ υἱοῦ.

Ἀλλὰ δὲν ἀνεμειγνόντο εἰς τὰ πολιτικὰ, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πατρίδος, μόναι αἱ κυρίαι τῆς Σπάρτης. Δημαρχία ἡ σύζυγος Γέλωνος τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν, συντέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν εἰρήνην τὴν συνομολογηθεῖσαν πρὸς τοὺς Καρχηδονίους, αἰτίνας ἀνεγκλόντες αὐτῇ χρυσοῦν στέφανον. Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Κίμωνος Ἑλπινίκη, περὶ ἧς ἐλάδομεν ἤδη ἀφορμὴν νὰ ὁμιλήσωμεν, μεσολαβήσασα μετὰ αὐτοῦ καὶ Περικλέους, κατάρθρωσε τὴν εἰς τὴν πατρίδα καθόδον τοῦ πρώτου. Ἡ δ' ἡλικία εἰς ἣν εἶχε φθάσει κατὰ τὴν ἐπαχὴν ἐκείνην καὶ ἡ ὁμολογουμένη τοῦ Περικλέους ἀρετὴ καθιστῶσιν ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἡ Ἑλπινίκη ἐπέτυχεν τὴν συνδιαλλαγὴν ταύτην διὰ μόνης τῆς ἐπιτηδεύουσης καὶ τῆς συνάσεως αὐτῆς. Φίλην τὴν Ἀντιπάτρου, δούσαν ἐκ νεότητος ἀποδείξει τρανὰς τῆς περὶ τὴν διαχείρισιν τῶν κοινῶν πραγμάτων σοφίας αὐτῆς, συνεβουλεύετο πολλάκις ὁ πα-

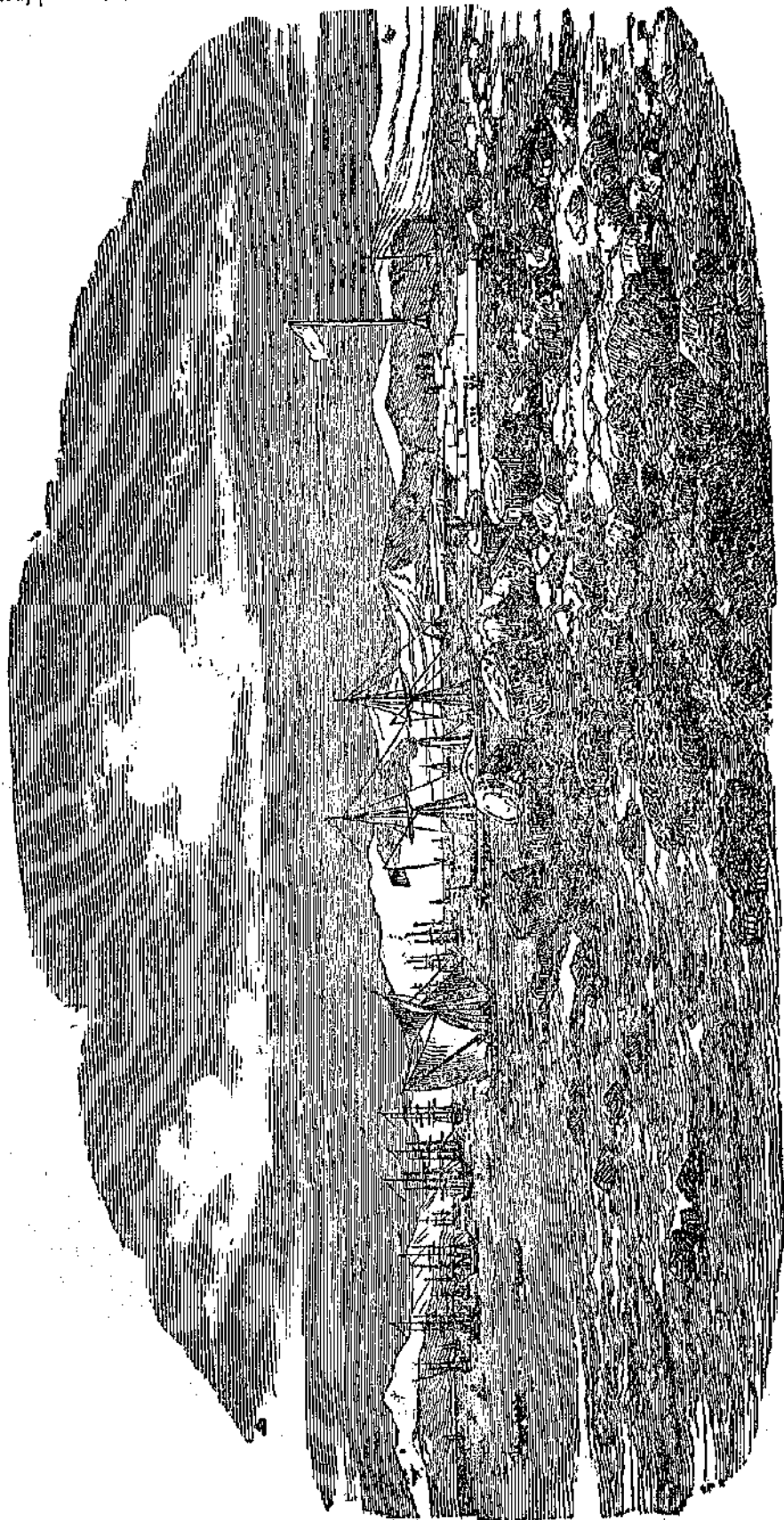
τήρ, καὶ τοὶ αὐτοὶ ὦν εἰς τῶν σφωτέρων καὶ ἐπιτηδεωτέρων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐπειτα δὲ λαβοῦσα αὐτὴ σύζυγον Δημήτριον τὸν Ἀντιγόνη, οὐ μόνον μετεχειρίσθη ἐπαξίως τὸν πλοῦτον αὐτοῦ, πρὸς κίτσα τὰς θυγατέρας καὶ τὰς ἀδελφὰς τῶν πενήτων στρατιωτῶν ὅσοι ἦσαν ἀξιοὶ τοιαύτης ἀμοιβῆς, ἀλλὰ ἐπρόβλεπε καὶ συνέχευε τοὺς ταραξίας ὅσοι ἐνόμιζον ὅτι, γυναικὸς ἀρχούσης, ἠδύναντο νὰ παρεκτραπῶσι τῆς πειθαρχίας. Καὶ ἡ μὲν Φίλη αὕτη, ὅταν ὁ σύζυγός ἐστέρηθη τοῦ ἰδίου κράτους ὑπὸ τοῦ Πύρρου καὶ τοῦ Λυσιστράτου, λησμονήσασα τὴν προτίαν τῆς ψυχῆς γενναϊότητα, κατέλυσε τὸν βίον λαβοῦσα δηλητήριο. Ἡ δὲ Κρατηγόρη εἰς ἐξουσίαν, τὴν ἐποίησαν οἱ Σικυῶνιοι ἠθέλησαν νὰ περιφρονήσῃ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Πολυπερὲρχοντος, τοὺς ἠνάγκασεν νὰ τὴν ὑπακούωσι, πείσασα, διὰ δώρων καὶ εὐεργεσιῶν, πολλοὺς στρατιώτας νὰ ἀσπασθῶσι τὴν μερίδα αὐτῆς. Καὶ ὁ Πύρρος δὲ ἀνέκτισε τὸ κατὰ τὴν Ἡπειρον κράτος διὰ στρατιωτῶν καὶ χρημάτων, ὑπὸ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἀντιγόνης συλλεγόντων.

Ἐκ τούτων συνάγεται, ὅτι ἂν καὶ κατὰ νόμον ἡ γυνὴ ἐθεωρεῖτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησιν ὡς ἀδίακατεῖχοντο τότε ἐν Σπάρτῃ ὑπὸ τῶν γυναικῶν· ὅτι δὲ ὁ Ἀγίς δὲν ἠπατήθη θεωρήσας μεγάλην τὴν ἰσχύον αὐτῶν ὡς πρὸς τὰ δημόσια πράγματα, ἀπεδείχθη τρανῶς ὑπὸ τῶν ἐπιβλόντων συμβάντων, τὰ ὁποῖα ἀπέβησαν ὅλως πολέμια τῶν βουλευμάτων αὐτοῦ, διότι αἱ γυναῖκες, θεωροῦσαι, ὅτι ἡ πολιτικὴ μεταβολὴ ἣν ἐμελέτα προέκειτο ν' ἀπογυμνώσῃ αὐτὰς τοῦ πλοῦτος καὶ τῆς δυνάμεως, ἐνίσχυσαν τοὺς ἐντιμολογῶν τοῦ Ἀγίτος καὶ ἐπὶ τῆς αὐτοῦ τῆς πρῶτης αὐτοῦ. Ἰδοὺ δὲ διατὶ καὶ ἡ ἀντίθετος αὐτοῦ μερὶς τοσοῦτον ἐπέμενε ὥστε νὰ θανατωθῇ μετὰ τοῦ ἀτυχοῦς ἐκείνου βασιλέως ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ μάμμη. Ἐπίσης καὶ ὁ Κλεομένης πολλὴν ἐλαβε συνδρομὴν περὶ τὴν διάπραξιν τῶν βουλευμάτων αὐτοῦ οὐ μόνον ἀπὸ τοῦ πλοῦτος τῆς μητρὸς του Κρατσί-κλειας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ γάμου τὸν ὁποῖον αὐτὴ συνῆψε μετὰ τινος τῶν ἰσχυροτάτων τότε ἀνδρῶν τῆς Σπάρτης, ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ συνδέσῃ αὐτὸν μετὰ τοῦ υἱοῦ. Ἀλλὰ δὲν ἀνεμειγνόντο εἰς τὰ πολιτικὰ, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πατρίδος, μόναι αἱ κυρίαι τῆς Σπάρτης. Δημαρχία ἡ σύζυγος Γέλωνος τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν, συντέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν εἰρήνην τὴν συνομολογηθεῖσαν πρὸς τοὺς Καρχηδονίους, αἰτίνας ἀνεγκλόντες αὐτῇ χρυσοῦν στέφανον. Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Κίμωνος Ἑλπινίκη, περὶ ἧς ἐλάδομεν ἤδη ἀφορμὴν νὰ ὁμιλήσωμεν, μεσολαβήσασα μετὰ αὐτοῦ καὶ Περικλέους, κατάρθρωσε τὴν εἰς τὴν πατρίδα καθόδον τοῦ πρώτου. Ἡ δ' ἡλικία εἰς ἣν εἶχε φθάσει κατὰ τὴν ἐπαχὴν ἐκείνην καὶ ἡ ὁμολογουμένη τοῦ Περικλέους ἀρετὴ καθιστῶσιν ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἡ Ἑλπινίκη ἐπέτυχεν τὴν συνδιαλλαγὴν ταύτην διὰ μόνης τῆς ἐπιτηδεύουσης καὶ τῆς συνάσεως αὐτῆς. Φίλην τὴν Ἀντιπάτρου, δούσαν ἐκ νεότητος ἀποδείξει τρανὰς τῆς περὶ τὴν διαχείρισιν τῶν κοινῶν πραγμάτων σοφίας αὐτῆς, συνεβουλεύετο πολλάκις ὁ πα-

Ο ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ.

Μεταξὺ τῶν καθ' ἐκάστην ἐξ Ἀθηναίων καταρχομένων εἰς Πειραιᾶ, ὀλέγοι βεβαίως ὑποπτεύουσι, ὅτι αἱ

εὐθαλεί; καὶ ἀμπελόφυτοι πεδιάδες αἱ διατρέχουσιν, ἦσαν ἄλλοτε θάλασσα, ἥτις κατὰ μικρὸν προση-
λύθη, μετεβλήθη τέλος εἰς πεδίον ταπεινὸν καὶ διὰ

ὄροσιν, διὰ τοῦτο Ἀλπίδων ὑπὸ τῶν ἀρχαίων κα-
λούμενον. Καὶ ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν δὲ χρόνων τινὰ μέρη
αὐτοῦ ἐξηκολούθουν ἐλῶδι ἀκόμῃ, εἰς ἃ μετὰ τὸν Πε-
λοποννησιακὸν πόλε-
μον, διωχθέντες ὑπὸ
Παυσανίου ἀπέβη-
νον πολλοὶ τῶν με-
τὰ Θρασυβούλου.
στρατιωτῶν. Ἐν-
νοεῖται δὲ ὅτι οἱ
μετὰ ταῦτα χρόνοι
δὲν ἐβελτίωσαν τῆς
πεδιάδος ταύτης·
τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ
ἐν 1844, ὅτε παρ-
έλαβον αὐτὴν οἱ
Ἕλληνες, ἦτον θά-
λασσα βορρῶν
βενετοῦ. Ἐξ ἐναν-
τίας δὲ σήμερον ἀ-
πέραντοι ἀμπελοὶ
τὴν καλύπτουσιν,
καὶ ἀκμαῖαι φυτῶ-
ναι τέρπουσι τὴν ὀ-
ρασιν ἐπ' αὐτῆς.

Ἐκ τούτου δὲ
ὅτι ἐχωρίζετο διὰ
βραχίονος θαλάτ-
της ἀπὸ τοῦ Ἀ-
στεος, ὠνομάσθη ἰ-
σως καὶ ὁ Πειραι-
εύς, οἷον εἰς τὴν
Ἀντιπέραν κείμε-
νος, πιθανώτερον
ὅμως ἐστὶ, ἐκ τοῦ
ὅτι ἦτον ἡ τοῦ ἀρ-
χαίου λιμένος, τοῦ
Φαλήρου, ἀντιπé-
ραν ἄκρα. Διότι
τῷ ὄντι λιμὴν τῶν
Ἀθηνῶν ἦν κατ'
ἀρχὰς τὸ Φάλη-
ρον, κατὰ τοὺς τρεῖς
Πύργους. καὶ ὁ
μόνον εἰκοσι στά-
δια ἢ μίαν ὥραν
ἀπέχων τῆς πόλε-
ως. Πρῶτος δὲ ὁ
Θεμιστοκλῆς ἐξέλε-
ξετο τὸν Πειραιᾶ
ἀντ' αὐτοῦ, συνιδὼν
πόσων εὐθετώτερος
ἦν καὶ τοῖς τετρατά-
κοντασάδια φέρων,
ὡς λιμὴν πόλεως ἢ
αὐτὸς πρέβλεπε καὶ
παρασκεύαζε τὰς
ναυτικὰς τύχας.

Ὁ Πειραιεύς κατὰ τοὺς ἀρχαίους διηγεῖτο εἰς τρεῖς
λιμένας, καὶ περὶ αὐτὸν ἦσαν καὶ ἄλλαι ἱλαίσονες, ὧν
τὰ ὀνόματα εἰσι γνωστὰ, οὐχὶ ὅμως αἱ εἰς αὐτὰς
ἀντιστοιχοῦσαι θέσεις. Ἦσαν δὲ οὗτοι, ἐκτὸς τοῦ κυρίως
Πειραιῶς καὶ τοῦ Φαλήρου, ἡ Ζεῖα, ἡ Μουνυχία, ὁ
Κάνθαρος, ὁ Φωρῶν λιμὴν, ὁ Κωφὸς λιμὴν, ἡ Φρεα-
τὺς, καὶ ἰσως καὶ αἱ Ἀλαί.

Ἡ Ζεῖα ἦτον λιμὴν χωριστὸς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ,
καὶ ἱκανῶς μέγας, φαίνεται, διότι ἀπὸ τοῦς νεωσοί-
κους, ἡ θέσις τῶν ἀττικῶν τριήρων, οἵτινες ἦσαν διη-
ρημένοι εἰς τρεῖς διαφόρους λιμένας, ἡ Ζεῖα, κατὰ
τινας ἐπιγραφάς, περιεῖχεν ἐπὶ τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρό-
νων τοὺς πλείστους, δηλ. 196, ἐν ᾧ ὁ Κάνθαρος εἶ-
χεν 94, καὶ ἡ Μουνυχία 82. Διὰ τοῦτο ἡ Ζεῖα φαί-
νεται ὅτι ἦτον τὸ καλούμενον Πασὰ λιμάνι, ὅπου σή-
μερον τὰ θαλάσσια λουτρά, καὶ εἰς ἐπιπόλαιος γή-
μῃ ἀπέδωκε τὸ ὄνομα τῆς Μουνυχίας.

Μουνυχία ἦτον οὐ μόνον ὁ λιμὴν, ἀλλὰ καὶ ὁ ὑπὲρ
τὸν λιμένα ὑψηλὸς λόφος, καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ φρούριον,
χρησιμεῖον ὡς Ἀκρόπολις τοῦ Πειραιῶς. Ἦτον ἐπο-
μένως ὁ λόφος τῆς Μουνυχίας, ὁ μέγας ἐκείνος ὅστις
ὑφούται ἀριστερῶς τῷ κατερχομένῳ ἐξ Ἀθηνῶν, αὐ-
τῶν εἰσέτι ἐπὶ τῆς βορειοδυτικῆς πλευρᾶς τοῦ Ἰγν-
τοῦ συνεχῶς ὑπὸ τῶν συγγραφέων ἀναφερόμενον Διο-
νυσιακοῦ θεάτρου, καὶ οἰκίσαν δῆμον, καὶ ἐπὶ τῆς
κορυφῆς του λείψανα ἀρχαίου φρουρίου, καὶ καλούμε-
νος διὰ τοῦτο Καστέλι' ἐν ᾧ ὁ ἄλλος λόφος, ὁ νο-
τιοδυτικὸς αὐτοῦ ἐκτεινόμενος, πρὸς ἀνατολὰς δ' ὁ
περτεῖων τοῦ λιμένος τοῦ Πειραιῶς, τοῖς Ὑδροίοις
εἰς συνοικισμόν κατανεμηθεὶς, καὶ Μῦλοι καλούμε-
νος, αὐτὸς, εἰ καὶ περιλαμβάνετο ἐνὶ ὅτῳ τὴν
γενικὴν ἐπωνυμίαν τῆς Μουνυχίας, θεωρεῖτο ὅμως
ὡς ἡ κυρίως Πειραιῆς χερσόνησος. Ὁ δὲ λιμὴν τῆς
Μουνυχίας ἦτον εἰς τῶν πολεμικῶν λιμένων τῶν Ἀ-
θηνῶν, ἐξ αὐτοῦ ἐξέπλεον πολλάκις μῆραι τοῦ στό-
λου, καὶ εἰς τὸ παρ' αὐτὸν ἱερὸν τῆς Μουνυχίας Ἀρτέ-
μιδος· κατέφρουρον δὲ εἰς ἀστυλὸν οἱ ἐκλεχθέντες τριή-
ραρχοι, ὅσοι ἤθελον ν' ἀποφύγῃ τὴν δαπανηρὰν τι-
μὴν τῆς τριηραρχίας. Ἦτον δὲ, ὡς ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ
τῶν νεωσοίκων οὗ περιεῖχεν, ὁ ἐλάχιστος τῶν πολεμι-
κῶν λιμένων, καὶ διὰ τοῦτο σχεδὸν ἀναμνηστέως
πρέπει νὰ ἐκλείδωμεν ὅτι Μουνυχία ἦτον ὁ σήμερον
λεγόμενος Φανάρι, καὶ αὐτῶν πολλὰ καὶ ἐπιφανῆ λεί-
ψανα τῶν προχωμάτων δι' ὧν ἀπετελείτο εἰς λιμένα
κλειστόν. Ἐπὶ δὲ τῆς τραχείας καὶ ὑψηλῆς δυτικῆς
ὄχθης του σώζει λείψανα μικροῦ οχυροῦ φρουρίου, ὃ
ἀναφέρει ὁ Ἀπικινὸς ὡς καταφύγιον τοῦ Ἀρχελάου,
δικαιούμενου ὑπὸ τοῦ Σύλλα.

Ὁ Κάνθαρος λέγεται παρὰ τῶν ἀρχαίων λιμὴν
ἀποτελῶν μέρος τοῦ Πειραιῶς, περιέχων δὲ νεωσοί-
κους 94, καὶ κλειστός, δηλαδή, κατὰ πᾶσαν πθα-
νότητα, περιεχόμενος ἐντὸς τῶν κλείδων τοῦ μεγά-
λου λιμένος. Τέλος φαίνεται ἀπὸ τίνος χωρίου τοῦ
σχολιαστοῦ τοῦ Ἀριστοφάνους, ὅτι προηγήτο πρὸς
νότον τοῦ Ἀρροδισίου, κειμένου περίπου κατὰ τὰ
μέρη τοῦ λοιμοκαθακτηρίου. Ἀναμφιδόλως λοιπὸν ἦ-
τον ὁ Κάνθαρος ὁ μικρὸς ἐκεῖνος καὶ γαρίεις κόλπος,
ὁ καμπτόμενος ἀπὸ τοῦ σχοινοπλοκίου μέχρι τοῦ

καθακτηρίου, καὶ ἐν ᾧ, ὑπὸ τὰ κύματα, φαίνονται κρη-
νηδωμάτων λείψανα καὶ νεωτοίκων θεμέλια. Εἰς αὐ-
τὸν διηγείται ὁ Πλούταρχος (ἐν βίῳ Φωκίωνος) ὅτι
εἰσῆλθε ποτὲ κῆτος καὶ κατέπιεν ἱερὰ λουόμενον.

Ὁ Κωφὸς λιμὴν ἦτον κατὰ τὸν Ξενοφῶντα, δεξις
μόνος τὴν ἀναφέρει, παρα τὸ Ἀλπίδων. δυτικῶς τοῦ
Πειραιῶς, κατὰ τὸ μέρος ὅπου ἐπὶ Θρασυβούλου ἐ-
στρατοπέδουν οἱ Λακεδαιμόνιοι. Τινὲς θέλουν δὲ
ἦτον τὸ κοινὸς λεγόμενον λιμανάκι, πετρώδης γω-
νία, σχηματιζομένη ἐπίσω τῆς γλώσσης τοῦ δυτικῶς
φανario τοῦ Πειραιῶς. Ἀνὴρ ἤθεον ὅμως ἀνδρὶν δύ-
ναται καταλληλότερον νὰ δεθῇ τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὴν
θαλασσολίμνην ἐκείνην, ἥτις καίτοι ὀπίσω τῆς ἀπο-
βάθρας καὶ τῆς μεγάλης πλατείας τῆς νέας πόλεως.

Τὴν θαλασσολίμνην ταύτην ἐκλαμβάνουσι τινὲς ὡς
τὰς Ἀλάς (ἀλικίας), τὰς ὁποίας ὁ Ξενοφῶν πάλιν μό-
νος ἀναφέρει, αἵτινες ὅμως ἰσως ἄλλο δὲν εἶναι, πλην
τοῦ διαβρόχου μέρους τοῦ Ἀλπίδων. Τοῦτο δὲ θέλει
μόνον διευκρινισθῇ ἀν εἰς τὴν ἡδὴ ἐνεργουμένην τῆς
θαλασσολίμνης ταύτης κάθαρσιν, εὗρεθῇ τι ἔχον ἀ-
ποδεικνύον ἂν ἐχρησίμευεν ἢ οὐχὶ ὡς λιμὴν παρὰ τοῖς
ἀρχαίοις.

Ὁ Φωρῶν λιμὴν, ἦτοι λιμὴν τῶν Κλεπτῶν, ἐκεῖ-
το ἐξω τοῦ Πειραιῶς, καὶ δὲν ὑπῆγετο εἰς αὐ-
τοῦ τὴν τελωνιακὴν δικαιοδοσίαν. Ἀν εἶναι ἀπίθα-
νον αὐτὸς νὰ ἦτον τὸ λιμανάκι, ὅπου τῷ ὄντι ἔμενεν,
ἐντὸς τοῦ περιβάλλου τοῦ Πειραιῶς καὶ τοῦ τῶν Μα-
κρῶν τειχῶν. Ἡ ἄκρα ἥτις διαιρεῖ αὐτὸν ἀπὸ τὸν
Πειραιᾶ, καὶ διήκει μέχρι τοῦ ἀριστεροῦ τῷ εἰσόντι
φραγῶ, ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι Ἡπειρώνεια, καὶ διατετιχ-
θῆ κατὰ μῆκος ὑπὸ τῶν τετρακοσίων, τῶν προκα-
τόχων τῶν Τριάκοντα, θελόντων νὰ κατέχωσι δι' αὐ-
τῆς τὸ στόμιον τοῦ Πειραιῶς, καὶ εἰσάγων ὅταν
θέλωσιν τοὺς Πελοποννησίους· τοῦ δὲ διατειχίσμα-
τος σώζονται πολλὰ καὶ περίεργα λείψανα, διερχόμε-
να καὶ διὰ τοῦ στομίου τῆς θαλασσολίμνης. Ἡ δὲ
ἀπέναντι ἄκρα, ὅπου περικου ὁ ἀνατολικὸς φανάρι, ὠ-
νομάζετο Ἀλικίμος, ἰσως ἀπὸ μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ
λιθίνου λέοντος, ἱσταμένου ἐπὶ κρηπίδος ἐντὸς τῆς θα-
λάσσης, ὅστις δ' ἀπαχθεὶς ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν, κοσμεῖ
σήμερον τοῦ νεορίου αὐτῶν τὴν πύλην, καὶ ἀρ' οὗ δ
Πειραιεύς εἶχεν ἐπικληθῇ ὑπὸ τοῦ λαοῦ Ἀράκος, ὑπὸ
δὲ τῶν Ἰταλῶν Πόρτο Λέονε. Τὸν Φωρῶν λιμένα
ὅμως τινὲς θέτουν πολὺ δυτικώτερον, ἀντικρὶ τῆς
ἑτέρας τῆς Σαλαμίνος, διότι ὁ Στράβων τὸν ἀναφέρει
ἀμέσως μετὰ τὸ Κορινθιακὸν τὸ ὅρος δηλαδὴ τὸ κλείον
τὴν Πειραιῆκην πεδιάδα πρὸς δυσμὰς.

Ἡ δὲ Φρεατὺς ἦν μικρὸν ὀρυκτήριον παρὰ τὸν
Πειραιᾶ, ἢ μάλλον περὶ τὴν Ζεῖαν, εἰς ὃ ἤρχοντο οἱ
ἐξόριστοι, ὅσοι ἔμελλον νὰ δικασθῶσι διὰ νέον τι ἔγ-
κλημα· καὶ οἱ μὲν δικασταὶ ἀνέκρινον καὶ ἰδίκαζον
ἀπὸ τῆς παραλλίας, οἱ δὲ κατηγορούμενοι, μὴ δικαιοῦ-
μενοι νὰ πατήσῃ τὴν ἀττικὴν γῆν, ἀπελογούντο ἀπὸ
τοῦ πλοίου. Ἡ περίεργος αὕτη θέσις φαίνεται ὅτι εἶ-
ναι τὸ ἐκ πικροῦ καὶ δραστηρίου τινὸς ὕδατος, ὃ ἀνα-
βρῆ ἐνταῦθα, λεγόμενον τζιρλορέρι, ὅπου καὶ ἔχνη
κρηπίδας διατηροῦνται.

Τέλος ὁ κυρίως Πειραιεύς, περιλαμβάνων, ὡς ἰ-

δομεν καὶ τὸν Κανθάρου, ἰσῶς καὶ τὸν Κωφὸν λιμένα, ἦτον τὸ κυρίως ἐμπόριον τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῆς ἀκμῆς αὐτῶν, λιμὴν εὐρύτατος, στρογγύλος, καὶ ἀσφαλὴς ὡς ναυπηγείου δεξαμενῇ.

Τινὲς ἀκόμη τῶν νεωτέρων προσθέτουσι καὶ ἑτερον λιμένα, καλούμενον Ἀφροδίσιον, ἀλλὰ τοῦτο κατὰ παρεξήγησιν, ὡς λιμένα τὸν ναὸν ἐκλαβόντες.

Ἀρ' οὖ δ' ὁ Πειραιεὺς ἀπὸ ἀσήμεου δήμου ἐγένετο δ' ἐπισημότατος ναυτικὸς σταθμὸς τῆς μεγίστης τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ὁ Περικλῆς, ἂν ὅχι αὐτὸς ὁ Θεμιστοκλῆς, ἠθέλησε νὰ διασκευάσῃ καὶ τὴν πόλιν αὐτοῦ ἀξίως τῆς νέας περιοχῆς τῆς, δι' ὃ καὶ μετεπέμψατο τὸν περίφημον Ἀρχιτέκτονα Ἰπποδάμου τὸν Μιλήσιον, ὅπως τὴν βομοτομήσῃ. Αὐτὸς δὲ, ἐκ παύρας γνωρίζων πόσον ἡ τοιαύτη ἐπιχείρησις εἶναι δυσχερὴς εἰς ἥδη κατωκημέναν πόλιν, ὅπου τὰ ἰδιωτικά συμφέροντα ἀντερίζουσι πρὸς τὸ δημόσιον, αὐτοπαρήσειως πρῶτος τὸ παράδειγμα δίδων, ἐδωρήσατο εἰς τὸν δήμον ἢν ἐκέκτητο αὐτόθι οἰκίαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκεν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πειραιῶς οἶον σχέδιον εἶχε δώσει καὶ εἰς τὴν Ῥόδον. Προτερείσας δηλαδὴ αὐτὴν εἰς τὸν λόφον τῆς Μουνυχίας, τὴν διέδωκεν ἐπ' αὐτοῦ ἀμφιστασιδῶς, καὶ ἐκείθεν τὴν κατεβίβατε μέχρι τῆς παραλίας τῆς Ζίας καὶ τοῦ μεγάλου λιμένος, περὶ ὃν ἠκοδόμησε στοάς, ἀγούσας πρὸς τὰ ἐμπόρια. Ἡ μία ἐξ αὐτῶν ἐκαλεῖτο Μακρὰ, καὶ ἰσῶς ἡ αὐτὴ ἀλφειτοπόλις, στοὰ, καὶ ἦν συνεχὴς μετὰ τοῦ τείχους τῆς ἑταιρείας, ἥτις ἐξετείνετο ἀπὸ τοῦ στομίου τῆς θαλασσολήμνης παρὰ τὴν νῦν μεγάλην ἀποβάθραν τοῦ Πειραιῶς, καὶ τὸ λεγόμενον τοῦ Ζελεῖου τὸ καφενεῖον. Ταύτην διετεύχισαν οἱ τετρακόσιοι, καὶ ἐβάζον τοὺς ἐμπόρους ν' ἀποβιβάζωσιν εἰς αὐτὴν μόνῃ τὸν οἶτόν των. Περὶ τὴν στοάν ταύτην ἔκειτο καὶ εἶχε περιορισθῇ ἐπὶ Πανσανίου ἡ ἀγορὰ τοῦ Πειραιῶς. Ἀποτέρω δὲ τῆς θαλάσσης, πρὸς τὸν λόφον τῆς Μουνυχίας, ὑπῆρχεν ἄλλη ἀγορὰ, ἥτις ἀπὸ τοῦ Ἀρχιτέκτονος Ἰπποδάμειά ἐπωνομάσθη.

Κατὰ τὸ λοιμοκαθαρτήριον, οὐ μακρὰν τοῦ Κανθάρου εὐρέθησαν πολλαὶ καὶ ἀξιόλογοι ἐπιγραφαὶ τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων, περιέχουσαι καταλόγους τῶν τριήρων καὶ σκευῶν τῶν νεωρίων, καὶ φαίνεται ὅτι εἰς τὴν θεῖαν ταύτην ἔκειτο ἡ σκευοθήκη ἢ ὁ ῥήτωρ καὶ ἀρχιτέκτων Φίλων ἠκοδόμησε λαμπροτάτην διὰ σκευῇ χιλίων πλοίων, ἢν κατέστρεψε δὲ ὁ Σόλλας. Κατὰ τὸ μέρος δὲ τοῦτο ἦτον, φαίνεται, καὶ τὸ κυρίως ἐμπόριον τοῦ Πειραιῶς, ὅπου δηλαδὴ ἀπεβιβάζοντο πρὶν πωληθῶσι τὰ ἐμπορεύματα, περιέχον καὶ τὸ Δεῖγμα, ὅπου συνερχόμενοι συνηλλάσσοντο οἱ ἐγχώριοι καὶ ξένοι ἔμποροι. Ἐπὶ τοῦ ὑψώματος ὀλίγον ἀνωτέρω, βορειανατολικῶς, τῆς Ὑδραϊκῆς ἐκκλησίας, σώζεται ἰσχυρὴ μικρὰ, φέρουσα ἀρχαίους γράμματα τὴν ἐπιγραφὴν: Ὅρος ὁδοὶ καὶ ἐμπορείου. Αὕτη ἀναμφιβόλως ἀνήκει εἰς τοῦ Ἰπποδάμαντος τὸ σχέδιον, εἴτε τῆς τοῦ Περικλέους ἢ τῆς τοῦ Θεμιστοκλέους ἐποχῆς ὑποτεθῇ οὗτος, καὶ σημεῖοι εἰσέτι, ἐν χώρῳ ἰσταμένη, τὴν ἀληθῆ θέσιν τοῦ Ἐμπορείου.

Εἰς τῶν ἐπισημοτέρων ναῶν τοῦ Πειραιῶς ἦν τὸ Ἀφροδίσιον, οἰκοδομηθὲν ὑπὸ τοῦ Κόνωνος μετὰ τὴν

ἐν Κνίδῳ ναυμαχίαν εἰς τὴν προστατὴν τῆς Κνίδου Ἀφροδίτην, ἣν καὶ Ἑθελίαν ἐπωνόμασε· τὴν δ' ἐπωνυμίαν ταύτην παρέλαβον πάλιν οἱ Κνίδιοι ἐκ Πειραιῶς, ὅταν ἠγόρασαν ἐκεῖθεν τὸ περίφημον τοῦ Πραξιτέλους ἀγαλμα. Τὰ ἐρείπια αὐτοῦ, μαρτυρούμενα ἐξ ἐπιγραφῆς καὶ ἐξ ἀγαλματίου Ἀφροδίτης ἐν αὐτοῖς εὐρεθέντος, σώζονται ἐπὶ τῆς ὀφρύος τοῦ Πειραιικοῦ λόφου, ὀλίγον δυτικῶς τῆς νέας δειδροφύτου πλατείας. Ὑπῆρχε δ' ἐν Πειραιεὶ καὶ ναὸς τοῦ Διὸς Σωτήρος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς Σωτείρας, ἐν ᾧ ἔθυσον τὰ Σωτήρια οἱ ἐκ κινδύνων θαλάσσης σωθέντες, ἀλλὰ περὶ τῆς θέσεώς του ἠξεύρομεν μόνον ὅτι ἦτον ἐπὶ τῆς παραλίας. Ἰσῶς διεδέχθη αὐτὸν τὸ Μοναστήριον τοῦ ἁγ. Σπυριδωνος. Ὁ δὲ ναὸς τῆς Βενεδίκιας Ἀρτέμιδος, φαίνεται ὅτι ἔκειτο ὑπὸ τοῦ δυτικοῦ πρόποδος τῆς Μουνυχίας.

Ἐν ἄλλο δὲ μνημεῖον πρὸ πάντων ἐδόξαζε καὶ ἐκόσμαι τὸν Πειραιῶν, ὁ τάφος τοῦ ἥρωος ἑστῆς ἐστῆς ἐπὶ τῶν περιβρεθέντων κυμάτων τὸ ἀσάλευτον αὐτοῦ τρώκαιον, ὁ τάφος τοῦ Θεμιστοκλέους. Εἰς τὴν ἐσχάτην ἄκραν τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ λιμένος, ὡς γνωστὸν, προίχει εἰς τὰ κύματα, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατακλύζεται ὑπ' αὐτῶν, διπλὴ λάρναξ, καὶ τινες ὀγκώδεις σπόνδυλοι κινῶν περὶ αὐτήν. Ταῦτα ἐξεληφθησαν ὡς ὁ τάφος τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ οὐδ' ἐδύνάτο τῷ ὄντι καταλληλοτέρα θέσις νὰ ἐκτινηθῇ δι' αὐτόν. Ἐκεῖ φαίνεται κείμενος διὰ ν' ἀκοῇ δι' αἰῶνων τὸ μευτικὸν κύμα τῆς Σαλαμίνος ψάλλον τὸν θρίαμβον τοῦ τοῦ παιδῆς, καὶ ἐκεῖ ὁ εἰσπλέων φαντάζεται ὅτι βλέπει τὴν σκιάν του γιγαντιαίαν, διαμετρώσαν ὑπερῆρῶς διὰ τοῦ βλέμματος τὸ ὑγρὸν πεδίον, καὶ ὡς ἐπὶ τῆς ἐσχατιᾶς ἐκείνης φρουρούσαν τὴν πατρίδα του, καὶ ἐγγυωμένην αὐτῇ ἐλευθερίαν καὶ δόξαν. Καὶ ὅμως οὗτος φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι ὁ τάφος τοῦ Θεμιστοκλέους, διότι κατὰ Πλούταρχον ἐκεῖνος ἐτάφη ἐντεῦθεν τοῦ Ἀλκίμου, εἰς τὸ ὑπεύθυνον τῆς θαλάσσης· ὁ δὲ τάφος τοῦ ἦτο βοιωτικῆς ἐπὶ μεγάλῃς κρηπίδος. Ἐτάφη δηλαδὴ περικύβου μετὰ εἰκοστρεῖς αἰῶνας ἀπετέθησαν, οὐχὶ ἐκ προθέσεως, ἀλλὰ κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν, τὰ εὐκλεῆ ὅσα τοῦ ἀξίου τοῦ ἐραμίλλου, τοῦ Ἀνδρέα Μιαούλη.

Εἰς τῶν λουτρῶνων τοῦ Πειραιῶς ὀνομάσθη Σηράγγιον, ἰσῶς διὰ τὰς ὑπογείους σήριγγας δι' ὧν μεταωχετεύετο τὸ ὕδωρ μακρόθεν, ὡς ἀπέδειξαν τὰ νεωστὶ ἀνακαλυφθέντα ὕδραγωγεία. Ὁ Στράβων ῥῆ' τῶς λέγει ὅτι ὁ λόφος τῆς Μουνυχίας ἦτον κοίλος καὶ ὑπόνομος, καὶ ὅτι αἱ ὑπόνομοι ἦσαν τόσον μεγάλας, ὥστε καὶ οἰκίας ἠδύναντο νὰ περιέχωσι, καὶ ἐν αὐταῖς ἐκρύπτοντο ἑταιρίαι κακούργων. Καὶ τῷ ὄντι τοιαῦται ὑπόνομοι ἀπαντῶνται πολλαχοῦ τοῦ Πειραιῶς μέχρι τοῦδε, μία μάλιστα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Μουνυχίας, πρὸς τὸ δυτικονότιον αὐτῆς, εἶναι σπηλαιώδης, ἀνδρομήκης καὶ ἐπέκεινα τὸ ὕψος, κατέρχεται βαθύς εἰς τὴν γῆν, καὶ ὀνομάζεται Λουτρά σημερον. Τίς οἶδε ἂν δὲν εἶναι αὕτη τὸ ἐν Σηράγγιῳ βαλανεῖον;

Ἡ δὲ ἀνατολικὴ τοῦ Πειραιῶς πλευρὰ, ἡ τὴν σήμερον τοῖς Ὑδραίοις παρακχευομένη, αὕτη φαίνεται

ὅτι ὀλίγον κατωκαίτο, καὶ ἐκεῖ ἀναφέρει ὁ Ξενοφάν, καὶ φαίνεται μέχρι τοῦδε, μεγάλη λατομεία.

Ἀποφασίσας δ' ὁ Θεμιστοκλῆς νὰ καταστήτῃ τὸν Πειραιῶν τὸ πρῶτιστον ὀρμητήριον τῶν δυνάμεων τῶν Ἀθηναίων, ἔπρεπε καὶ νὰ τὸν ὀχυρώσῃ καὶ περιέλαβεν αὐτὸν μετὰ τοῦ Κανθάρου, καὶ προσέτι τὴν Ζίαν καὶ τὴν Μουνυχίαν διὰ τείχους στερεωτάτου, ἐφ' οὗ, κατὰ Θεουκιδίδην, δύο ἄμαξαι διήρχοντο κατὰ πλάτος, καὶ ὅπρ' καὶ Ἀππιανόν, ἰσῶς ὅμως ἡ αὐτὴν ἢ τινὰ ἀντιγραφὰ του ὑπερβολὴν γράψαντα, εἶχεν ὕψος τεσσαράκοντα πήχειν, καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἠθέλει νὰ ᾤδωσιν διπλάσιον τούτου! Διήρχετο δὲ τὸ τεῖχος ἐπὶ πρὸς βορρᾶν, τοῦ λόφου τῆς Μουνυχίας, καὶ διευθύνετο μετὰ ταῦτα πρὸς τὸν Κωφὸν λιμένα, καὶ τὴν θαλασσολήμνην, ὅθεν συνήντο μετὰ τοῦ ἐπὶ τῆς ἑταιρείας.

Τῶν τειχῶν τούτων πολλὰ μέρη σώζονται, καὶ εἶναι τῷ ὄντι μεγάλης καλλονῆς, μάλιστα καὶ μέρος εἰσερχόμεθα εἰς τὸν Πειραιῶν, ὅπου καὶ ἐπὶ τῆς τοῖχου διὰ μεγάλων γραμμάτων διακρίνονται ἀκόαι συλλαβαὶ ΔΗΜΗ, ἰσῶς ἡ ἀρχὴ τοῦ ὀνόματος Διμήτριου τοῦ Φαληρέως, ἐπισκευάσαντος αὐτὰ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα.

Κατ' αὐτὸ δὲ τούτο τὸ μέρος συνδέεται ὁ περίελος τοῦ Πειραιῶς μετὰ τῶν μακρῶν τειχῶν, δι' ἡμελέτησιν ὁ Θεμιστοκλῆς νὰ καταβιβάσῃ εὐτως ἐπὶ τὴν μεσόγειον πόλιν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐνώσῃ τὰς δύο εἰς φρούριον ἓν. Τὸ ἐν σκέλος αὐτὸ ἤρχιζεν ἐνταῦθα, καὶ ἐχώρει εὐθὺς πρὸς τὴν Πνύκ. Τὸ δὲ ἄλλο ἤρχιζεν ἀπὸ τὸ Φάλληρον (τοῦς τρεῖς Πύργους), καὶ διευθύνετο πρὸς τὸ Μουσεῖον Ἀλλ' εἰ

τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ὁ Περικλῆς ἐνόησεν ὅτι ἡ μεγάλη αὐτῇ ἔκτασις ἦτον δυσφύρητος, καὶ τότε ἐφωδόμενος καὶ ἄλλο σέλιος, τὸ Διὰ μέσου ἢ νότιον κληθέν, ἀρχόμενος δὲ ἀπὸ τοῦ ἀνατολικοῦ πέ-
ρατος τοῦ λόφου τῆς Μουσουλίας, καὶ προχωροῦν πα-
ραλλήλως πρὸς τὸ πρῶτον ἢ τὸ βόρειον, τὸ δὲ Φαλ-
ληρικὸν ἐγκατέλειπεν. Καὶ κατεστράφησαν μὲν εὐθὺς
κατὰ μέρος ὑπὸ Αὐταγόρου, ἀνωκοδομήθησαν δὲ ὑπὸ
Κόνωνος, καὶ ὁ Σύλλας τὰ κατέσκαψεν ἐντελῶς, ἡ
δὲ τελευταία ὁδοποιεῖα δλίγου διῆν ἐξηράνιτε καὶ τὰ
ἐσχατὰ ἔχνη των.

Ἐπὶ Παισανίου ὁ Πειραιεὺς εἶχε περιορισθῆ εἰς
μικρὰν κώμην, ὅτε δ' ὁ βασιλεὺς Ὀθων ἐπέβη εἰς
αὐτόν, συνίστατο αὐτὸς εἰς μίαν μόνην καταβρέουσαν
καλύβην. Ἦδη δὲ περιέχει πολλὰς πόλιν, γυλιόδας
κατοίκων, καὶ τὸ μὲν κέντρον αὐτοῦ κατέχουσι μι-
γάδες ἔπικοι, εἰς δὲ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν συνω-
κίσθησαν Χῆοι, καὶ ἐπέκεινα κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν
τοῦ Πειραικοῦ λόφου Ὑδραῖοι, καὶ ἐτέροθεν περὶ τὸν
Κωρὸν λιμένα πρόκειται νῆα εὐρωσι νεῶν πατρίδα
ἀπόλλιδος Ὁράκης, Βιθυνοὶ, Βούλγαροι. Πολλοὶ δὲ
τὸν κοσμοῦσι καὶ οἰκίαι εὐπρεπεῖς καὶ ἐμπόρια, ἀ-
ναμιξ μετ' ἐρεϊκίων ἀρχαίων οἰκιῶν, ψηφοθέτων δα-
πέδων, ναῶν, φρεάτων καὶ ὑπονόμων.

Ἀπὸ τοῦ Πειραιῶς ἀνερχόμενος ἀπήντησεν ὁ Παν-
σανίης ἱερίαια τοῦ βορείου τείχους ὃ εἶχεν ἀναγεῖραι
ὁ Κόνων, καὶ παρ' αὐτὸ τὸν τάφον τοῦ Μαινάδρου
καὶ τὸ κενοταφεῖον τοῦ Εὐριπίδου. Ὁ δὲ νεὸς πε-
ριγηγῆς ἀνέρχεται ἐπὶ ὁδοῦ εὐρείας καὶ ἀνέτου, ἥτις,
ἀν ἐξῆλθε τοὺς τελευταίους λίθους τοὺς μαρτυροῦν-
τας περὶ τῆς θέσεως τοῦ βορείου σκέλους, διετήρησεν
ὅμως καὶ ἀκριβέστατα αὐτοῦ τὴν διεύθυνσιν. Δεξιῶς
δὲ ἐν τῷ ἑλαδίῳ βλέπει εἰς τινὰ ἀπόστασιν σωρὸν
πανάρχαιον, ὅστις λέγεται τάφος τῆς Ἀμαζόνος
Ἰσπολίτης. Εἰς τὴν πόλιν δὲ προσελθὼν, ἀπαντᾷ
κατ' ἀρχὰς πρὸς δεξιὰν ἐπιφανέστατον προκύπτουσαν
τὸν δὴν λόφον τοῦ Μουσείου, οὗτος κληθέντος,
διότι ὁ Μουσαῖος ἐφαλλε καὶ ἐτάφη ἐπ' αὐτοῦ, ἥδη δὲ
καλούμενον λόφον τοῦ Φιλοπάππου, διότι ἐπὶ κορυφῇ
του φέρεται ἐπιτάφιος μνημεῖον κατὰ γλυφον τοῦ Ἀντι-
γόου Φιλοπάππου, ἐγγόνου τοῦ Βασιλέως τῆς Κομ-
μαγηνῆς Ἀντιγόου, ὃν ἐξεθρόνισεν ὁ Οὐεσπασιανός.

Μετὰ τὸ Μουσεῖον δὲ παρίσταται ὁ λόφος τοῦ Ἀ-
στεροσκοπεῖου ἢ τῶν Νυμφῶν λεγόμενος δι' ἐπιγραφὴν
λίαν ἀρχαίαν, λελακευμένην ἐφ' ἐνὸς τῶν βράχων του,
καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Ἄρειος Πάγος, σεβάσιμος ἔδρα δι-
καστῶν οἵτινες ἐκρίναν θεοὺς, καὶ καθ' ὃν οὐδεὶς ποτε,
οὔτε ἀθωωθείς οὔτε καταδικασθεὶς ἐτόλμησε νὰ εἰπῇ
ἐπὶ ἡδικήθη ὁ λόφος ἐφ' οὗ τελευταία ἐδικάσθη ἡ μεγί-
στη καὶ ἐπιστημοτάτη πατὴν τῶν δικῶν, ἡ τοῦ χριστι-
ανισμοῦ πρὸς τὸν πολυθεϊσμόν, καὶ ἀφ' οὗ οἱ Ἀθηναῖοι
ἐκαμβοὶ ἤκουσαν τὴν ἐμπνευσμένην γλῶσσαν τοῦ Ἀ-
ποστόλου ἀγγέλλουσαν τὸν Ἀγνωστον Θεόν. Μετὰ τὸν
Ἄρειον Πάγον τέλος ἔρχεται ἡ νέα πόλις τῶν Ἀθηνῶν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Φιλολογικὴ καὶ Κριτικὴ Ἱστορία τῶν ἀπὸ τῆς
Α' μέχρι τῆς Η' ἑκατονταετηρίδος ἀκμασάντων
ἀγίων τῆς Ἐκκλησίας πατέρων, καὶ τῶν συγγραμ-
μάτων αὐτῶν, ὑπὸ Κωνσταντίνου Κωντορόπου, κα-
θηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ Ὀ-
θωνῶς καὶ τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ῥιζαρίῳ σχολῇ. Τόμος
πρῶτος, περιέχων τὰς τρεῖς πρώτας ἑκατονταετηρί-
δας. Ἐν Ἀθήναις, τύποις καὶ ἀνδρώμασι Σ. Κ. Βλα-
στοῦ. Κατὰ τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ, ἀρ. 212. 1851. Τι-
μᾶται δρ. 8.

Ἐὰν ἡ ἁγία Γραφή ὁμολογῇται τὸ πολυτίμητον
τῆς θείας σοφίας ταμεῖον, τὸ ἀδαμάντινον σκεῦος, ἐν
ὃ ὡς κειμήλιον περιέχονται τῆς ἀμώμητου ἡμῶν πί-
στεως τὰ μυστήρια ἢ βίβλος ἢ πάνσεπτος καὶ ἀψευ-
δεστάτη, ἐν ἣ, κατ' ἐπίνοιαν τοῦ παναγίου πνεύματος,
ἐγγραφή αὐτῇ ἡ ἀλήθεια, ὁ ἱερός τοῦ Θεοῦ λόγος, ὁ φω-
τίζων καὶ σοφίζων καὶ σώζων πάντας τοὺς πιστεύοντας
τῶν θεοφόρων τῆς Ἐκκλησίας πατέρων τὰ συγγράμματα
μαρτυροῦνται ἡ κλεῖς ὄντα τοῦ ταμείου τούτου, ὁ ἀκρι-
βὴς διδάσκαλος καὶ ἐρμηνευτὴς τῆς κατ' ἐξοχὴν ταύτη-
βίβλου, ὁ ἀσφαλὴς γνώμων καὶ βέβαιος τῶν χριστι-
ανῶν ὁδηγός, εἰς εὐρεσίαν καὶ κατανόησιν τῶν ἐν αὐτῇ
ὕψιων καὶ ἀναντιρρήτων ἀληθειῶν. Ἀλλ' ἐν ἀποβῇ
ἡ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν μελέτη κατὰ τὸ δέον καρ-
ποφόρος, ἀνάγκη νὰ γινώσκωμεν τίνες οἱ καλούμενοι
οὗτοι πατέρες καὶ λοιποὶ Ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς,
πότε ἕκαστος αὐτῶν ἤκμασε, ποία ἡ θεάρεστος αὐτοῦ
πολιτεία, τίνα τῶν πονημάτων αὐτῶν τὰ ἀληθῶς γνή-
σια, καὶ τίνα τὰ νόθα καὶ ἀμφιβαλλόμενα, τί τὸ ἐν
αὐτοῖς περιεχόμενον καὶ ἰδίον, ἔχει ἐκάστου αὐτῶν
ἡ διδασκαλία.

Τοιοιούτρόπως ἐξέφρασεν ὁ συγγραφεὺς, ἐν τῷ
προομίῳ αὐτοῦ, τοὺς λόγους δι' οὓς ἐπεχείρησε τὴν
συντάξιν καὶ ἔκδοσιν τῆς προκειμένης ἱστορίας· τὸ
καθ' ἡμᾶς δ' ἐνομίσαμεν, ὅτι κάλλιον ἢ αὐταῖς αὐτοῦ
ταῖς λέξεσι δὲν ἡδυνάμεθα νὰ παραστήσωμεν τὴν τε
πρόθεσιν τῆς βίβλου καὶ τὴν ἀπὸ αὐτῆς προσδοκώ-
μεν ὠφέλειαν. Ὁ ἀνὰ χεῖρας τόμος ἐξεδόθη καὶ πρό-
κέντε ἐτῶν, ὡς συγγραφή αὐτοτελής, πραγματευομέ-
νη τὰ περὶ τῶν πατέρων τῶν τριῶν πρώτων ἑκα-
τονταετηρίδων· ἥδη δὲ ὁ φιλόδοκος κοθηγητὴς, ἀπο-
φασίσας νὰ παρατείνῃ τὴν τῶν πατέρων ἱστορίαν μέ-
χρι τῆς ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος, μετετύπωσε μετὰ
τινῶν βελτιώσεων, τὸ προδημοσιευθὲν μέρος, ὡς τό-
μον πρῶτον συγγραφῆς ἐκτενεστεράς.

Δικριεῖται δὲ ὁ τόμος οὗτος εἰς τέσσαρα μέρη, ὧν
πρῶτον ἡ εἰσαγωγή. Ἐν ταύτῃ δριζέται, ὅτι ἡ ἐ-
πιστήμη ἢ καλούμενη φιλολογικὴ καὶ κριτικὴ ἱστο-
ρία τῶν ἁγίων πατέρων, εἶναι ἡ βοηθητικὴ ἐκείνη τῆς
θεολογίας ἐπιστήμης ἢ διδάσκουσα τοὺς βίους τῶν ἱε-
ρῶν τῆς ἐκκλησίας ἀνδρῶν, καὶ ἐξετάζουσα τὰ συγ-
γράμματα αὐτῶν, καὶ ἀναπτύσσουσα τὴν ἐν αὐτοῖς διδα-
σκαλίαν. Ὡς περὶ ἐξηγεῖται διὰ τὴν καὶ τίνες λέγονται πα-

τέρες τῆς ἐκκλησίας· διότι ἡ τιμὴ αὐτῇ δὲν ἀπεδόθη
εἰς πάντα ἐκκλησιαστικὸν συγγραφεῖ ἀνεξαιρέτως, ἀλλ'
εἰς ἐκείνους μόνον παρ' οἷς συνέτρεξαν αἱ τέσσαρες
ἐξῆς ἰδιότητες· ἐξοχὸς παιδείας, ἀγιάτης, ἡ συναίνε-
σις τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀρχαιοσύνη. Ὅθεν πολλοὶ καὶ
δογμαστοὶ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς δὲν συναριθμοῦν-
ται μετὰ τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀπλῶς
καλοῦνται συγγραφεῖς τῆς ἐκκλησίας, οἷον Κλήμης ὁ
Ἀλεξανδρεὺς, ὁ Ἰριγένης, ὁ Τερτυλλιανός, Εὐσέβιος
ὁ Παμφίλου καὶ ἄλλοι. Οὐδὲν ἦν τὸν ὅμως ἡ ἐπιστή-
μη πραγματεύεται καὶ περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν συγ-
γραμμάτων αὐτῶν, καθὼ ἐπιστήμων τῆς ἐκκλησίας ἀν-
δρῶν. Τελευταῖον ἡ εἰσαγωγή διαλαμβάνει τίνες περὶ
τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἔγραψαν, ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Ἑρω-
νύμου, ὅστις πρῶτος διενόηθη νὰ συντάξῃ ἰδίᾳ χρι-
στιανικὴν φιλολογίαν, μέχρι τῶν νεωτάτων.

Ἔπονται δὲ μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν αἱ ἰδίαι περὶ τῶν πα-
τέρων τῆς ἐκκλησίας αἱ πραγματεῖαι καὶ πρῶτον αἱ περὶ
τῶν τῆς πρώτης ἑκατονταετηρίδος, οἵτινες καὶ Ἀποστο-
λικοὶ πατέρες καλοῦνται, ὡς ἄμεσοι τῶν ἁγίων Ἀπο-
στόλων μαθηταὶ καὶ διάδοχοι. Εἶναι δὲ οἱ Ἀποστο-
λικοὶ οὗτοι πατέρες ἑπτὰ· Κλήμης, ὁ Ῥώμης Ἐπί-
σκοπος, Βαρνάβας, Ἑρμᾶς, Ἰγνατίος, Πολύκαρπος,
Παπίας καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης. Μετὰ ταῦτα
ἔρχονται οἱ πατέρες τῆς 2^{ης} ἑκατονταετηρίδος, τὸν
ἀριθμὸν 31, καὶ ὑπερόν αὐτῶν, οἱ τῆς 3 ἑκατονταε-
τηρίδος, τὸν ἀριθμὸν 35. Αἱ περὶ τῶν γνωστοτέρων
καὶ ἐπιφανέστερων ἐξ αὐτῶν πραγματεῖαι εἶναι ἀκρι-
βέσταται καὶ περιλαμβάνουσι, α) τὸν βίον, β) τὰ συγ-
γράμματα, γ) τὴν διδασκαλίαν, δ) τὰς ἐκδόσεις. Ἐν-
νοεῖται ὅτι τοιαύτην ἔκτασιν δὲν ἔχουσιν ἀπανταὶ αἱ
πραγματεῖαι, ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινες τῶν πατέρων, περὶ
ὧν ὀλίγοι ἀπλῶς λέξεις ἐβρέθησαν, διότι ὁ βίος αὐτῶν
εἶναι ὅλως ἀγνωστος καὶ τὰ συγγράμματα ἀπωλείσθησαν.

Τὸ περὶ τῶν συγγραμμάτων καὶ τῆς διδασκαλίας
μέρος εἶναι πληρέστατον, διότι οὐ μόνον ἡ γνησιότης
ἐκάστου ἐξετάζεται ἐπιμελῶς, ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπόθεσις
ἐν πλάτει ἐκτίθεται, παρατιθεμένων συνήθως πολλῶν
ἐν πρωτοτύπῳ περικοπῶν, ὥστε, τῇ ἀληθείᾳ, πιστεῦ-
ομεν, ὅτι πολλοὶ καὶ εὐλαβέστατοι χριστιανοὶ θέλουν
θεωρῆσαι αὐτοὺς ἐκπληρώσαντας τὸ περὶ τὴν σπου-
δὴν τῶν πατέρων καθήκον αὐτῶν, ἐὰν ἀναγνώσῃ μετὰ
προσοχῆς τὴν προκειμένην βίβλον. Οἱ δὲ βίοι ἦσαν,
νομίζομεν, ἐνίοτε ἐπιδεκτικοὶ πλειοτέρας τινὸς ἀκριβο-
λογίας καὶ ἀναπτυξέως, τόσο μᾶλλον, ὅσοι αἱ σωζόμεναι
περὶ τῶν πατέρων τούτων εἰδήσεις, εἴτε ἀκριβεῖς, εἴτε μὴ,
χαρακτηρίζουσι τὴν κατὰστασιν τῶν γνώσεων καὶ τῶν
πνευμάτων κατὰ τὴν ἀσάφη ἐκείνην ἐποχὴν τῆς Ἑλληνι-
κῆς ἱστορίας καὶ εἰς διευκρίνησιν φιλολογικῶν ζητημάτων
συντελοῦσιν. Ὁ συγγραφεὺς· λ. γ. ὁμιλῶν περὶ τῆς πο-
λυβυβλήτου συγγραφῆς ἥτις ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἐπε-
κράτησε μετὰ τὸ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, τοῦ καὶ ἐν
τῇ 3 ἑκατονταετηρίδι μαρτυρησαντος πρῶτου ἐπισκο-
που τῶν Παρισίων, Διονυσίου καὶ τούτου τὸ ὄνομα
περιορίζεται εἰς τὸ νὰ ἀναφέρῃ, ὅτι ὁ ἀδελφὸς Ἰλδοῦ,
νος ἐπεχείρησε, κατὰ τὴν ἐνότην ἑκατονταετηρίδα,
πρῶτος ν' ἀποδείξῃ τὴν μετὰ τῶν δύο ἐπισκόπων
καύτότητά, παραλείπει δὲ νὰ σημειώσῃ περὶ στηριζόμε-

νος ὁ εἰρημένος ἀδελφὸς πρότεινε τὴν γνώμην ταύτην,
ἐνῶ ἐκ τῶν ὑπὸ τούτου μνημονευμένων πηγῶν ἡ ἐπι-
στολή ὑποτιθεμένου τινός, Ἑλληνος χρονογράφου, Ἀ-
ριστοτέλους καλουμένου, εἶναι περιέργος, οὐ μόνον ὡς
ἀρχαιοτάτη ὁμολογουμένη, καὶ καθ' ὅλας τὰς πιθανότη-
τας τῷ ἐνὶ μεταφρασμένῳ ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλλὰ
καὶ διὰ τὴν περιεχομένην ἐν αὐτῇ ἀλλόκοτον περιγραφὴν
τῶν Ἀθηνῶν, ὡς πόλεως κειμένης εἰς τὰ σύνορα τῆς
Θράκης καὶ τῆς Ἀσικαίαιδος! περιώνυμοι δὲ
διὰ τοὺς ἀρχαίους αὐτῆς βασιλεῖς Κέκροπα καὶ Μί-
νανδρον, ἐπὶ δὲ καὶ ὡς πατρίδος τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ
τοῦ Ἀριστοτέλους, διερρημένης, δὲ εἰς 5 τμήματα· 1,
τοῦ Χρόνου, 2, τὸ Θρακικόν, 3, τοῦ Ποσειδῶνος, 4,
τοῦ Ἀρεως, 5, τοῦ Ἑρμοῦ· ὅπου ὁ τρόπος τῆς γρα-
φῆς τῶν ὀνομάτων Ἑρμῆς καὶ Ἀρης, οὕτω πως ἔχον,
Erms, Aris, προσεπιμαρτυρεῖ τὴν ἡμετέραν προπο-
ρὰν ἐπὶ ἀπὸ τῶν ἐρχῶν τῆς ἐνάτης ἑκατονταετηρί-
δος ἐπικρατοῦσαν. Πρὸς τούτοις, ἐκ τῶν Ἑλλήνων δὲν
ἐταύτισε τοὺς δύο Διονυσίους μόνος ὁ Μεθέδιος, ἀλ-
λά καὶ ὁ Μιχαὴλ Σύγγλος καὶ ὁ Συμεὼν Μεταφρα-
στῆς, ἐκτὸς δὲ τῶν νεωτέρων Μηναίων καὶ τὸ ἀρχαῖον
Συναξάριον, τὸ ὁποῖον συμβιβάζει τὸν ἐν Ἀθήναις διὰ
τοῦ πυρὸς θάνατον τοῦ Ἀρεοπαγίου μετὰ τῆς εἰς
Γαλατίαν παρείας, ἱστοροῦν, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος μετὰ τὴν
ἐνταῦθα ὀλοκαύτωςιν αὐτοῦ, παρήλθεν εἰς τὰ ἐσπέρια,
ἐνταῦθα πολλὰ θαύματα ἐπιδειξάμενος, ἀπειτμήθη τὴν
κεφαλὴν καὶ ὑποδεχθεὶς αὐτὴν εἰς τὰς χεῖρας ἰβάζειεν
οὕτω ἐν διαστήματι δύο μιλίων, μέχρι τοῦ ἁγίου Διο-
νυσίου κτλ. Σημειώτεον ἐπὶ πάντιν ὅτι ὁ Βίδας ἐν τῇ
Ἑρμηνείᾳ τῆς Ἀποστολικῆς ἱστορίας, ἐσόχυσεν τὸν
Ἀρεοπαγίτην μετὰ τοῦ ἐν τῇ δευτέρᾳ ἑκατονταετηρί-
δι ἀκμαζαντος ἐπισκόπου Κορινθίων, Διονυσίου ἐπίσης
καλουμένου, περὶ οὗ ἡ ἀνὰ χεῖρας βίβλος ἐν σελ. 282,
περὶ δὲ τῆς εἰς Γαλατίαν παρόδου ὁ Ἀγγλος ἐκείνος
θεολόγος οὐδὲν διαλαμβάνει.

Ἀλλ' αὐταὶ καὶ τοιαύται μικραὶ παρατηρήσεις δὲν
ἐλαττοῦσι βεβαίως τὴν πολλὴν τῆς προκειμένης συγ-
γραφῆς ἀξίαν, γεγραμμένης ἄλλως καὶ εἰς γλῶσσαν
καθαράν, καὶ ἀκριβῆ, καὶ ὅλως πρέπουσαν τῇ ἱερῷ τῇ
τοῦ ἀντικειμένου.

Σειρὰ εἰδικῆς διδασκαλίας τῶν ὑπαξιωματικῶν
τοῦ Πυροβολικοῦ, ὑπὸ Δε-Σέλου τοῦ Κρένου, με-
ταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Γρηγορίου Α'.
Χαρτζέρη, ἀξιωματικοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πυροβο-
λικοῦ.

Οἱ Κύριοι ὑπαξιωματικοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ πυροβο-
λικοῦ λαμβάνοντες ἀνὰ χεῖρας τὸ δι' αὐτοὺς συγγρα-
φὴν βιβλίον τοῦτο, πρέπει βεβαίως νὰ συναισθάνωνται
μετ' ὑπερηφανείας τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀξίαν, καὶ νὰ φι-
λοτιμῶνται νὰ δικαιώσωσι τὰς πρὸς αὐτοὺς ἀξιώσεις
αὐτῶν, τὸ σύγγραμμα τοῦτο ὑποδεικνύει. Καὶ δὲν ἀμφι-
βάλλομεν μὲν, ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, ἐκ τῶν σεβά-
στων, καὶ τὴν στρατιωτικὴν τιμὴν ἀληθῶς ἐνοσοῦντες,
δὲν θέλουσιν ἐκνήσει εἰς τὴν μελέτην τοῦ πολυτίμου
οὗτοῦ ἑδηγοῦ, ὅστις θέλει τοὺς καταπύσει ἀνυγρί-

τως ικανωτέρους εἰς τῆς πατρίδος τὴν ὑπηρεσίαν, καὶ ἐραμιλλοῦς τῶν δημοτῶν τῶν ἐν τοῖς μάλλον πεφωτισμένοις στρατοῖς τῆς Εὐρώπης. Ἀλλὰ φρονούμεν συγχρόνως δι' εὐχῆς ἔργον ἤθελεν εἶσθαι, ἂν εἰς τὰ τάγματα, ἰδίως τὰ τῶν τεχνικῶν λεγομένων ὁπλῶν, συνιστῶντο σχολεῖα, ἐν αἷς οἱ ὑπαξιωματικοὶ νὰ λαμβάνωσι τὴν ἀνωτέραν αὐτῶν ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν. Τῆς πειθαρχικῆς ἀλύστεως εἰς τῶν σπουδαιοτάτων κρίκων εἶναι ὁ τῶν ὑπαξιωματικῶν καὶ ὡς εἶναι ἀνάξιον τοῦ ἀνόματος τακτικοῦ στρατοῦ σμῆνος ἀνθρώπων βαδίζοντων μόνον καὶ στρεφόμενων μηχανικῶς κατὰ μίαν διαταγὴν, ἂν δὲν προέβλεπαν αὐτοὶ ἀξιωματικοὶ πεπαιδευμένοι καὶ ἐμπειροί, οὕτω καλῶς στρατός δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ ὁ μὴ ἔχων καλοὺς ὑπαξιωματικούς. Διὰ τοῦ ὑπαξιωματικοῦ ἐνεργεῖ ὁ ἀξιωματικός ἐπὶ τοῦ στρατιώτου, καὶ κακοὶ ὑπαξιωματικοὶ ματαιοῦσι πολλὰ καὶ τοῦ μὲν τὴν φρόνησιν καὶ τοῦ δὲ τὴν ἀνδρείαν. Ἐπειτα ὁ Ὑπαξιωματικός τιμᾶται πολλὰς ἀποστελλόμενος ὡς ἀρχηγὸς ἀποσπάτων, καὶ τότε τῷ ἀνοίγεται ὁ δῖος ἐφ' οὗ ἡ δάφνη νὰ δρέψῃ, ἢ αἰσγύνην νὰ περιποιήσῃ εἰς ἑαυτὸν, καὶ νὰ γίνῃ ἴσως αἰτιος νίκης ἢ ἥττης. Τοῦ Πρωσικοῦ στρατοῦ τὸ μέγιστον ἐγκύβλημα καὶ ἡ πρωτίστη δύναμις συνίσταται εἰς τὴν ἱκανότητα τῶν ὑπαξιωματικῶν του, καὶ ὁ Ναπολέων αὐτῶν τὴν μόρφωσιν πρὸ πάντων περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο. Τὸ σχολεῖον δὲ τοῦτο οὐ μόνον εἰς τοὺς ὑπαξιωματικούς θέλει εἶσθαι χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Ἀξιωματικούς, οἵτινες, συναισθανόμενοι ὅτι ἐκπληροῦσι καθήκον πατριωτικόν, καὶ τὰ μέγιστα συμβαλλόμενον εἰς τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν δόξαν, τότε προθυμότερον θέλουσιν ἀναδειχθῆ αὐτὸ, καὶ ὅσον θέλει τοῖς δίδει ἀφορμὴν νὰ ἐγγυμνάζωνται καὶ ἐμπεδῶνται εἰς τὰς γνώσεις ὅσας ἀπέκτησαν ἐν τῇ στρατιωτικῇ σχολῇ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ ἡ Σχολὴ αὕτη θέλει ἐξακολουθῇ ἐκτείνουσα τὴν ἀξιολογὴν τῆς ἐνέργειαν ἐκτός ἑαυτῆς, καὶ ἐπὶ παντός τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Γνωρίζοντες μάλιστα τὰς ἐμβοιαῖς ἐν αὐτῇ γινομένης σπουδᾶς, καὶ τὴν βράσιμον στρατιωτικὴν παιδείαν ἧς μετέχουσιν οἱ ἐξ αὐτῆς ἐξερχόμενοι ἀξιωματικοί, πεπεισμένοι ὅτι δι' ἐλαχίστων βελτιώσεων δύναται νὰ ἐκτείνῃ πολὺ ἐνδότερον τὸν κύκλον αὐτῆς, καὶ νὰ καταστῇ ἐν τῇ τῆς μορφώσεως τῶν στρατῶν οὐ μόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ἄλλων ἐκ τῶν ἀνεξαρτήτων χριστιανικῶν λαῶν τῆς ἀνατολῆς.

Ἀποδείξιν δὲ ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς κέκτηται ἀξιωματικούς ἱκανοὺς νὰ δικαιώσωσι τὴν ἀξίωσιν ἡμῶν ταύτην, προτείνωμεν αὐτὸν τὸν μεταφραστὴν τοῦ παρόντος συγγράμματος ὅστις διὰ τῆς ἀκαμάτου φιλοπονίας του, διὰ τῆς παιδείας, καὶ διὰ τοῦ ζήλου του ὑπὲρ τῆς προόδου τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ, τιμᾷ αὐτὸν καὶ διατελεῖ εὐποιῶν τὴν πατρίδα του. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ συγγράμματος ὁ μετεγλώττισεν ἀποδεικνύει ὅτι μετὰ πολλῆς κρίσεως ἀκτιμᾷ τὰς ἀληθείας τοῦ στρατοῦ ἀνάγκας, καὶ ὀρθῶς ἐννοεῖ αἰσιν θέαν πρέπει νὰ κατέχῃ ἐν αὐτῷ ὁ ὑπαξιωματικός. Ἡ δὲ μετάφρασις αὕτη, δεικνύει ἄνδρα ἐγκύβαντα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν, καὶ τὸ πλεῖστον τῆς

διομοιοποιίας του, ἐπιτυχέστατον, εἶναι νέος κλυτοστός τῆς γλώττης διὰ λέξεων αἰνέας ἐν ἀρχαίαις συγγραφεῦσιν ἀμετάλλευτοι καὶ ἀπαρτήρητοι, ἐπεὶ αὐτὸς εἰπεῖν ν' ἀνευρεθῶσι δι' ἀνασκαφῆς. Μία δὲ μόνη ἐπίκρισις ἤθελεν ἴσως μᾶς ἐπιτραπῇ, ἥτις ἐν γένει, τὸ λέγομεν ἐκ προοιμίων, εἶναι ἐπαινος καὶ αὐτῇ, ὅτι ἡ γλῶσσα τῆς μεταφράσεως, ἀκριβεστάτη οὖσα καὶ ἀμεμπτος, ἴσως διὰ τὸν εἰδικὸν σκοπὸν τοῦ βιβλίου, διὰ τοὺς ἀναγνώστας εἰς οὗς ἀπατείνεται, καὶ ὧν οἱ πλεῖστοι δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ ἔχωσι πολλὴν κλασικὴν παιδείαν, ἀρχαίσει πῶς ὑπὲρ τὸ δέον. Εἶναι ὁμῶς ἀληθὲς ὅτι ἑτέρου ὅτι τὸ πλεῖστον τῶν τεχνικῶν λέξεων ὧν εἶναι ἀναγκαιῶς ἀνάγκης, ἤθελε τὴν καταστήσει ὅπως ἐῖκοτε δυσνόητον εἰς ἕκαστον μὴ μεμνημένον.

ΠΑΛΑΙΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ.

Ἡ Γαλλικὴ ἐφημερίς τῶν Συναρτήσεων περιέχει ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 27 Ἰουλίου — 8 Αὐγούστου — τὰ ἑξῆς:

Ἡ Ἀναγέννησις τῆς Ταυρασίας (τοῦ Τουρίνου) ἐδημοσίευσεν εἰδήσιν συγκινήσαν τὴν περιέργειαν τῶν σοφῶν· διεκρίνουν ὅτι σπουδαιοτάτη ἀνακάλυψις πολλῶν χειρογράφων καὶ ἀποσπασμάτων χειρογράφων Ἑλληνικῶν, περιεχόντων συγγραφὰς κλασικῶν Ἑλλήνων ἀπολοσθείσας, λείποντα πολλῶν τραγωδιῶν τοῦ Σοφοκλέους, ὡς καὶ διαφόρους γραφὰς τῶν κειμένων τοῦ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου, ἐγένετο τὸ 1848 ἐτος ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ Κ. Σιμωνίδου. Ἐπόμενον ἦτο τοιαύτη ἀνακάλυψις νὰ διαγίγῃ τὴν γενικὴν προσοχὴν. Ὁ Κ. Σιμωνίδης ἐρωτηθεὶς ἐπέδειξε περὶ τῆς ἡμῶν λαοῦ λαοφιλίας καὶ μὴ ἀκριβῆς, συνελήφθη ἀμέσως ὑποψία δόλου. Ὁ Κ. Σιμωνίδης διεγυρίσθη τότε ὅτι ἐτυχον τῆτο, καὶ ἐτύπωσεν ὀλίγα τινὰ ἀποσπάσματα συγγραμμάτων Ἑλληνικῶν καὶ συγγραφέων ἀγνώστων, ὅτινα κατεκρίθησαν ὑπὸ τῶν εἰδημόνων ὡς ὑποβολιμαία. Ὁ Κ. Σιμωνίδης ἠθέλησε νὰ ἀντιπῇ ἄλλ' ἢ Πανδῶρην, σύγγραμμα περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ἐν Ἀθήναις, ἐδημοσίευσεν διατριβὴν τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἀρχαιολογίας Κ. Ραγκαβῆ, ἐξ ἧς ἀποδεικνύεται ἀναντιρρήτως ὅτι ὁ Κ. Σιμωνίδης ἠθέλησε μὲν νὰ φανῇ ἄλλος Μάκκερσων, ἀλλ' ὅτι τὸ ἀδέξιόν τῶν ἀγώνων αὐτοῦ, ἐπρόδωκε τὴν δολίαν αὐτοῦ πρόθεσιν. Καὶ ὁμῶς ὁ Κ. Ραγκαβῆς φρονεῖ ὅτι ὁ Κ. Σιμωνίδης ἀνεκάλυψε χειρόγραφά τινα τοῦ μεσαιωνοῦ, δι' ὃ καὶ ἐξέφρασε τὸν φόβον μὴ, ὡς ἀδυνάτων

» δ' ἀνακαλύψας νὰ ἐνοήτῃ τὴν σημασίαν αὐτῶν, πρὸς παθήσῃ νὰ μεταμορφώσῃ αὐτὰ εἰς ψευδηγόρηκα παλιμψηστά.

Ὅσοι ἀνέγνων τὴν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους τοῦτου ἐκδοθεῖσαν διὰ τῆς Πανδῶρας διατριβὴν περὶ τῶν Σιμωνιδέων χειρογράφων, ἐνθυμοῦνται ἴσως ὅτι ὁ Κ. Ραγκαβῆς, οὕτε τὴν ιδέαν ἐξέφρασε πῶποτε ὅτι ὁ Κ. Σιμωνίδης κατέχει χειρόγραφα ἀρχαία ἢ τοῦ μεσαιωνοῦ, οὕτ' ἐποθέθη ἐπομένως μὴ μεταβάλλῃ αὐτὰ εἰς ψευδὴ παλιμψηστά· ἐξ ἐναντίας, καὶ μετὰ τὴν χαλκευθεῖσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνακαλύψιν τοῦ κυλίνδρου, περὶ ἧς ἔγραψεν ἐν ἐκτάσει τὴν 9 αὐγούστου ἡ γαλλικὴ Ἐφημερίς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ συναδελφός ἡμῶν ἐξακολουθεῖ νὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ Κ. Σιμωνίδης διατηρεῖ εἰσὶν ἀκμαίαν τὴν περὶ τὸ μυθοποιεῖν, ὡς εἶπεν ὁ σοφὸς Μουστοξύδης, γόνιμον αὐτοῦ φαντασίαν. Ἡμεῖς δὲ ἀποδίδομεν ἐτι πληρεστέραν δικαιοσύνην τῷ Κ. Σιμωνίδῃ, ἀναγνωρίζοντες τὴν εὐφυΐαν, μετ' ἧς ἐξελέξατο τόπον διαμονῆς ἐνα ἐξ ἐκείνων ὅπου ἐπαναλαμβάνονται καὶ πιστεύονται μετὰ θαυμασμοῦ οἱ μῦθοι τῆς Χαλμιᾶς καὶ τοῦ Πιλαΐδους.

N. Δ.

ΑΡΤΟΚΑΡΠΕΙΑ.

Αἱ Ἀρτοκαρπείαι εἶναι δένδρα τῆς Μεσημβρινῆς Ἀσίας, τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῶν θερμῶν νήτων τοῦ Ὀκεανοῦ. Εἶναι δ' ἐν ἐξ ἐκείνων τῶν εὐεργετημάτων τὰ ὁποῖα μετὰ δαψιλῆ χεῖρα ἢ πάνσοπος χεὶρ τοῦ Δημιουργοῦ διέσπειρον ἐπὶ τῆς γῆς πρὸς τροφὴν τῶν ἀνθρώπων, εἰς μέρη ὅπου ἄλλου εἶδους θριπτικῶν φυτῶν, εἴτε δὲν εὐδοκίμοιεν, εἴτε δὲν εἶναι ἀφθονα.

Αἱ Ἀρτοκαρπείαι φέρουσι κορμὸν ἔχοντα διάμετρον ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ποδός, ἐνίοτε δὲ καὶ παχύτερον, ὑψηλὸν δὲ ὑπὲρ τοῦ τεσσαράκοντα πόδας. Πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου ὁ κορμὸς διακλαδύεται καὶ σχηματίζει κεφαλὴν ἡμισφαιρικὴν, οἱ κατώτεροι κλάδοι τῆς ὁποίας εἶναι πάντοτε μεγαλήτεροι, καὶ ἐκτείνονται ὀριζοντιῶς, αἱ δὲ μικραὶ αὐτῆς διακλαδύσεις, μάλλον κάθετοι, φέρουσι τὰ φύλλα, τὰ ἄνθη καὶ τοὺς καρποὺς κατὰ τὰ ἄκρα τῶν. Τὰ φύλλα ἔχουσι μέγεθος ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ποδός, καὶ εἶναι ἑμισοχάωρειδῆ, ἀκέραια, ἢ τετμημένα κατὰ τὰ ἄκρα. Τὰ δὲ ἄνθη εὐρίσκονται εἰς τὴν μασχάλην τῶν μίσχων τῶν φύλλων πρὸς τὴν κορυφὴν, ὡς εἶπομεν, τοῦ κλάδου ὅστις τελευτᾷ εἰς μέγαν κατακόρυφον ὀφθαλμὸν, ἀνάλογον, καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὰ περικαλύμματα καὶ τὸν ὀργανισμόν του μετὰ τοὺς κατακόρυφους ὀφθαλμοὺς τῆς ἰδικῆς μας Συκῆς.

Τὰ ἄνθη τῆς ἀρτοκαρπείας εἶναι μονόεικα, δηλαδὴ, τὰ ἄρρενα καὶ θῆλεα ἄνθη εὐρίσκονται χωρισμένα μὲν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δένδρου δὲν ἔχουσι δὲ καμμίαν καλλογήν. Ἡ φύσις, κύριον σκοπὸν ἔχουσα τὴν παρα-

γωγὴν, ἐνίοτε ἀμελεῖ τὴν λαμπρότητα μετὰ τὴν ὁποίαν τελοῦσι τοὺς φυτικούς γάμους τῶν, καὶ περιβάλλουσι τὴν νυμφικὴν κλίνην τῶν τὰ Ῥόδα, τὰ Κρίνα, ἢ Βικτωρία, (1) ἢ Νυμφαῖα, καὶ ἢ Καμνήλια.

Τὰ ἄρρενα ὄνθη τῆς Ἀρτοκαρπείας εἶναι μικρὰ, καὶ ἐνούμενα πολλὰ ὁμοῦ περὶ ἑνα κοινὸν ἄξονα σχηματίζουσιν ἱσουλὸν κυλινδρικὸν ἔχοντα μήκος εἰς δακτύλων, καὶ σχεδὸν ἀνάλογον μετὰ τὴν ἄνθησιν ἐνὸς Ἑλληνικοῦ φυτοῦ φουμένου ἐντὸς λιμνῶν, χαλδαίων καὶ παραποταμιῶν, καὶ κοινῶς ἐπιλεγόμενου *τύρβα* (tyrba latifolia). Ἐκαστον δὲ ἄνθος τοῦτου τοῦ κυλίνδρου συνίσταται ἀπὸ ἑνα μικρὸν διμερὲς κάλυκα, τὰ μέρη τοῦ ὁποίου εἶναι ὑπομήκη, ἀμβλία, κοίλα, καὶ ἴσα πρὸς ἀλλήλα, καὶ ἀπὸ ἑνα στήμονα οὐτινος, τὸ μὲν ἡμικαίειναι βραχὺ, ὁ δὲ ἄνθηρ δὲ τὴν γόνιμον κόριν, ἢ γύριν περιέχων, εἶναι ὑπομήκης, ἀλλὰ μὴ ἔξέχων τοῦ κάλυκος.

Τὰ δὲ θῆλεα ἄνθη καίενται καὶ αὐτὰ περὶ ἑνα σαρκοῦδῃ σφαιρικὸν ἄξονα, εἶναι δὲ γυμνά, δηλαδὴ, δὲν φέρουσιν οὔτε κάλυκα οὔτε στεφάνην, ἀλλὰ συνίστανται ἀπὸ μίαν ὠοθήκην τελευτώσαν εἰς οὐτὸν νηματώδη φέροντα ἐπὶ κορυφῆς ἐν ἧ δύο στίγματα.

Ἡ ἀμοιρος ὅμως καλλονὴς αὐτῇ σφαῖρα μέλλει μετὰ τὴν γονιμοποίησιν τῆς διὰ τῶν ἄρρένων ἄνθων, νὰ γείνη μετ' ὀλίγον καρπὸς τρέφων ἑκατομύρια ἀπόρων καὶ δυστυχῶν πλασμάτων, ὧν τὰ πλεῖστα ὀλίγον ἔξεχουσι τῆς ἀνωτάτης ζωολογικῆς βαθμίδος.

Ὁ καρπὸς οὗτος γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σφαιρικός καὶ μέγας ὡς νηπίου κεφαλῇ, ἀλλ' ἐνίοτε ἔχει καὶ ἑνὸς ποδὸς διάμετρον. Ἄλλοτε δὲ πάλιν γίνεται ὠοειδὴς καὶ ἄλλοτε ὑπομήκης κατὰ τὰ διάφορα εἶδη τῶν δένδρων ἅτινα τὸν παράγουσι, καὶ ἅτινα θέλουμεν ὀνομάσει παρακατιῶν. Ἡ ἐπιφάνειά του εἶναι ἀνωμαλὴ καὶ σχεδὸν κονδυλωδὴς, αἱ δὲ μικραὶ αὐταὶ ἀνωμαλῆαι τῆς, αἵτινες ὀργανογραφικῶς δὲν εἶναι ἄλλο τι εἰμὴ αἱ κορυφαὶ τῶν ὠοθηκῶν, περιβάλλονται ἐντὸς πενταγώνου ἢ ἑξαγώνου σχήματος, προκύπτοντος ἀπὸ τὴν πρὸς ἀλλήλας συμπίεσιν τῶν ἰδίων ὠοθηκῶν, αἵτινες αὐξηθεῖσαι ἀποτελοῦσι σχεδὸν τὸν ὅλον ὄγκον αὐτοῦ. Περιέχει δὲ ὁ καρπὸς, ἐντὸς ἀφθόνου πόλτου περὶ ἑνα ὀπαλοειδῆ ἄξονα, πολλὰ σπέρματα πρισματικά καὶ γωνιώδη περικαλυπτόμενα ὑπὸ διαφόρων διακεκριμένων μεμβρανῶν. Ὁ δὲ πόλτος τοῦ καρποῦ ὅστις πρὶν ὀριμάσῃ εἶναι ἀμυλώδης καὶ λευκός, ἐν τῇ ὀριμάνσει γίνεται ὑποκύρτινος, εὐχυμος, καὶ ὑπόγλυκος. Εἰς τινα δὲ διαφορὰν (variété) ἑνὸς τῶν κυριωτέρων εἰδῶν

(1) Victoria Regia, φρεῖν ἀνακαλυφθῆναι εἰς τὸν ποταμὸν τῶν Ἀμαζόνων, καὶ ἀφιερωθῆναι εἰς τὴν Βασίλισσαν τῆς Ἀγγλίας, Ζῆ δὲ ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ ὡς αἱ νυμφαῖαι, καὶ ἄλλα ὑπερβασίαι φυτὰ. Τὰ ἄνθη του εἶναι ὡς τροβίλα μέγιστα, ῥοδόχροα, καὶ ἐκτείνονται ἐπὶ τοῦ ὕδατος, τὰ δὲ ὑποσφύγγια φύλλα του ἐνίοτε ἔχουσι δύο μέτραν διάμετρον. Τὸ φυτόν τοῦτο, ὡς ἐκ τῶν ἀξιοθαυμάσιων ἀριστουργημάτων τῆς φύσεως, μετακομίσθη καὶ καλλιέργηται ἐν Ἀνδρίῳ, ἀλλὰ διὰ τὴν καλλιέργειάν του ἐξυμνήθησαν ἅπαντα πρὸς κατασκευὴν ἀναλόγου δεξαμενῆς, διηκτικῆς θέρμανσι τοῦ ὕδατος πρὶν τοῦτο ἔμβῃ ἐν αὐτῇ, ἐκτετακτικὸς οἰκημα κ. τ. λ.

προκύψαν αναμφισβήτως εκ της καλλιέργειας, τὰ ἐν τῷ καρπῷ σπέρματα εξαμβλύνονται καὶ δὲν ἀναπτύσσονται διόλου, ὅπως τῇ καθιστῇ πολυτιμωτέρων.

Ἡ μόνη δὲ προετοιμασία τῇ ὁποίαν ἀπαιτεῖται πρὶν φαγεῶν ὁ καρπὸς οὗτος, συνίσταται εἰς τὸ νὰ κοπῇ εἰς τεμάχια, καὶ νὰ ἐψηθῇ ἐπὶ τῶν ἀνθράκων, ἢ καὶ νὰ τεθῇ ἀέριος ἐντὸς κλιβάνου, μέχρις ὅτου ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνειά του μαυρίσῃ. Τότε δὲ, ἂν εὖ καθαρισθῇ ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ περικαλύμματα του, τὸ ἐντὸς αὐτοῦ εἶναι λευκόν, μαλακόν, ἐλαστικόν, καὶ ἀνάλογον μὲ τὸ ἐσωτερικὸν μέρος τοῦ ἄρτου. Ομοιάζει δὲ πολὺ κατὰ τὴν γῆυσιν μὲ τὸν ἐκ σίτου ἄρτον, ἀλλ' ἔχει τι ἀναμνηστικὸν τὴν κυνάρην καὶ τὸ κολοκάτιον.

Ὁκτὼ μῆνας κατ' ἔτος, ἀπὸ Ἰουνίου μέχρι τέλους Αὐγούστου, αἱ Ἀρτοκαρπείαι φέρουσι διηλεκτὰς καρπούς, κατὰ δὲ τοὺς λοιπούς τέσσαρας προετοιμαζομένης τὴν μέλλουσαν καρποφορίαν, διότι ἐντὸς αὐτῶν ἀναβλαστάνουσι καὶ ἀνθίσουσι. Ἰσὸς ἐσθλὸν δὲ καὶ τῶν τεσσάρων τούτων μηνῶν, οἱ κάτοικοι προετοιμάζουσι διὰ τῶν καρπῶν εἶδος τι ζυμωθεῖτης μάζης τὴν ὁποίαν ἐψήνουν ἐντὸς τῶν κλιβάνων, ὅσας λαβώσιν ἀνάγκη ταύτης. Δύο δὲ Ἀρτοκαρπείαι ἀρκοῦσι κατὰ τὸ διάστημα ἐνὸς ὁλοκλήρου ἔτους νὰ θρέψωσιν ἕνα, μετρίως πολυφάγον, ἄνθρωπον.

Εἰς πολλὰ δὲ μέρη τρώγουσι καὶ τὰ ἐντὸς τῶν καρπῶν σπέρματα, τὰ ὅποια ἐψήνουν ὡς παρ' ἡμῶν τὰ κάστανα. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον ἡ ἀπαραίτητος διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου τροφή, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ πολυτιμὸν τοῦ δένδρου τούτου. Διότι, διὰ μὲν τοῦ ἐσωτερικοῦ φλοιοῦ κατασκευάζουσι πορίματα, διὰ δὲ τῶν ξύλων του, τὰς οἰκίας καὶ τὰ πλοιάριά των, διὰ δὲ τῶν ἀπεξηραμένων ἄρβων ἀνθῶν, εἰς εἶδος ἐναύσματος (ὑσκάς) καὶ τέλος διὰ τοῦ γαλακτώδους ὁκοῦ του ἐξὲν πρὸς ἄλλαν τῶν πτηνῶν.

Τὰ κυριώτερα δὲ καὶ γνωστότερα εἶδη τῶν Ἀρτοκαρπῶν εἶναι τῆμερον τὰ ἀκόλουθα:

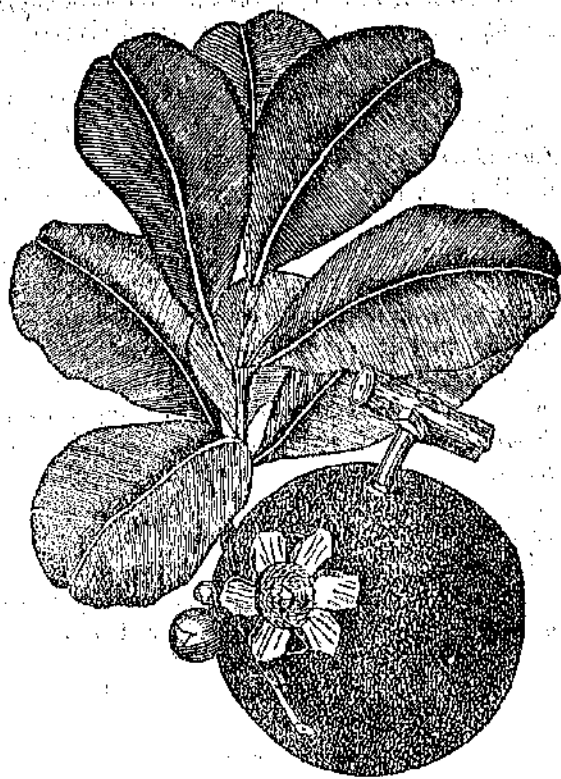
1. Ἀρτοκαρπία ἡ περίμητος (Artocarpus incisa). Αὕτη ἔχει εἰς τὰ ἄκρα τῶν φύλλων της βαθεῖας ἐντομάς· φύεται δὲ εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἀσίαν, καὶ εἶναι ἡ κοινωτέρα καὶ καλλιτέρα τῶν ἀρτοκαρπῶν.

2. Ἀρτοκαρπία ἡ ἑτερόφυλλος (Artocarpus heterophylla). Αὕτη ἔχει τὰ φύλλα ὡσεὶ δὴ, ἀνίστα, λειότερα δὲ καὶ μικρότερα τῶν τῆς προλαβούσης· φύεται δὲ εἰς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας, τὰς Μαλούκκας, καὶ τὰς Φιλιππίνους νήσους.

3. Ἀρτοκαρπία ἡ ἀκραιφύλλος (Artocarpus integrifolia). Αὕτη χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὰ ἐντελῶς ἀκέραια ἄκρα τῶν φύλλων της καὶ τοὺς ὀρθοῦς ἰσόλους τῶν ἄρβων ἀνθῶν της. Φύεται δὲ εἰς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίνα, καὶ εἶναι περιζήτητος διὰ τὰ ἐντὸς τοῦ καρποῦ τῆς σπέρματα. — Κλάδον τούτου τοῦ εἶδους περιστάται καὶ ἡ πικρὸντα εἰκὼν.

4. Ἀρτοκαρπία ἡ Φιλιππίνος (Artocarpus philippensis) αὕτη φύεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς Φιλιππίνους νήσους.

5. Ἀρτοκαρπία ἡ λείος (Artocarpus hirsuta) αὕτη φύεται εἰς τὸ Μαλάκκ ἐπὶ τῆς περσίδος καὶ ἀμυγδου πικρίας. Ὅταν δὲ ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ

Ἀρτοκαρπία ἡ ἀκραιφύλλος.

της φάγη τις πολὺ, καρενοχλεῖται ἀπὸ ἑνὸς εὐκαίρου εὐκοιλιότητος, τὴν ὁποίαν οἱ κάτοικοι εὐλόγως καταπαύουσι πίνοντες ἀφέψημα τῶν ριζῶν ἢ τοῦ φλοιοῦ τοῦ ἰδίου δένδρου, τὰ ὅποια εἶναι στυπτικώτατα. Διὰ δὲ τῶν κολοσσίων κορμῶν τοῦ δένδρου τούτου οἱ Ἰνδοὶ κατασκευάζουσι τὰ μονόξυλά των.

Αἱ ἀρτοκαρπείαι βότανικῶς θεωροῦμεναι εἶναι τῆπος μὲτ' οἰκογενείας φυτῶν, ἥτις ἀπ' αὐτῶν καλεῖται οἰκογένεια τῶν Ἀρτοκαρπῶν· ἡ δὲ οἰκογένεια αὕτη συγγενεῖ μετὰ τῶν Κινδῶν, τῶν Μυριῶν καὶ τῶν Συκῶν. Θ. Ο.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΣ ΔΙΑ ΚΟΧΛΙΩΝ.

Πρὶν περιγράψωμεν τὴν παραδοξὴν δοκιμὴν τοῦ διὰ κοχλίων τηλεγράφου, προλαμβάνομεν νὰ διαδηλώσωμεν ὅτι δὲν ἀναδεχόμεθα τὴν εὐθύνην τῶν διαβεβαιώσεων τὰς ὁποίας διδύσιν οἱ ἐφευρέται αὐτοῦ ὅτι θέλει εὐδοκίμησαι. Ναι μὲν, πράγματα περιέργῃ ἐγένοντο ὑπὸ τοὺς ἰδίους ἡμῶν ὀφθαλμοὺς, διὰ μέσου παρασκευασίας τινὸς περιεχούσης κοχλίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ἀλλ' ἀποδοῦναι πῶς δι' αὐτῆς εἶναι δυνατόν νὰ συστηθῇ ἀνταπόκρισις μεταξὺ τῶν δύο ἡμισφαιρίων, γινώσκοντες γὰρ ὅτι μὴ καὶ τῆς αὐτῆς παγκοσμίου γλώττης, μετὰ μεγίστης τεχνότητος καὶ ἀκριβείας, ὡς διασφρατίζονται οἱ ἐφευρέται. Ἀλλ' ὅπως ποτ' αὐτῇ, καὶ ὅπως καὶ ὅταν ὅτιν-οἱ

δισταγμοὶ ἡμῶν, νομίζομεν ὅτι εἰδομέν τι πραγματικόν, ἄξιον λόγου.

Ἰδοὺ ἄλλως ἡ ἀκριβὴς ἐξιστόρησις τῶν ἔσχα εἰδόμεν.

Χθές, ἡμέραν Κυριακὴν, Ἰουλίου 22—Αὐγ. 3—μετέβην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κ. Πρὸς, πρῶτον δημάρχου μίαν τῶν συνοικιῶν τῶν Παριζίων, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ γείνη ἡ δοκιμὴ παρόντων, καὶ τινῶν ἄλλων. Μεταξὺ τῶν προσκεκλημένων ἦσαν καὶ οἱ Κύριοι Βίκτωρ Οὐγὼ καὶ Αἰμύλιος Γυαρδίνος. Ὁ οἰκοδεσπότης μὲς ὠδήγησε δι' ἀναβάθρας εἰς δωμάτιόν τι, ὅπου εἶδομεν τοποθετημένα τὰ ἐν ἀπέναντι τοῦ ἄλλου, κατὰ τὰς δύο ἄκρας τοῦ θαλάμου, δύο μεγάλα κιβώτια ξύλινα κείμενα ἐπὶ πασσάλων διεστειμένων, ἐντὸς τῶν ὁποίων κιβωτίων εἰδύνατο νὰ σταθῶσι πολλοὶ ἄνθρωποι ὀρθοί.

Κατὰ τὸ μέσον ἐκάστου κιβωτίου, πρὸς τὰ δύο ἀντικρίζοντα μέρη, ὑπῆρχε μέγας τροχὸς ξύλινος κινούμενος περὶ τὸν ἄξονα.

Ὁ τροχὸς οὗτος, ἔχον διάμετρον δύο μέτρων, εἶχεν ἀλλόκοτον ὄψιν· τριακόσιοι ἢ τετρακόσιοι κοχλῖαι, προσκεκολλημένοι δι' εἶδους τινὸς ζύμης, ἐντὸς ποτηρίου ἐκ ψευδαργύρου, προσηλωμένοι ἐπὶ τῆς σάνιδος, ἐδείκνυν πρὸς τοὺς θεατὰς τὸ ἀναικτὸν μέρος τοῦ κελύφους. Τινὲς μάλιστα προσέτεινον καὶ τὴν γλοιώδη καὶ κερασφόρον αὐτῶν κεφαλὴν.

Ἐκαστον τῶν δύο κιβωτίων εἶχεν ἀπαράλλακτον τροχόν, ἐπ' οὗ κατετάσσοντο ἀκτινοειδῶς, ἀπ' ἐνὸς μὲν μέρους οἱ κοχλῖαι, ἀπ' ἑτέρου δὲ, ἀμέσως ὀπίσθεν αὐτῶν, τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου. Οἱ κοχλῖαι, ὡς προείπομεν, εἶναι προσηλωμένοι ἐντὸς ποτηρίου περιβεβλημένου δι' ἐριούχου, ἔχοντος ἑσθὴν στεφάνης χαλκοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι, ὡς γνωστὸν, ἐν τῶν συστατικῶν τῆς Βολταϊκῆς στήλης. Ὅλα δὲ τὰ ποτήρια συκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλα διὰ συρμάτων ἀγωγῶν ἅτινα συνενδύονται πρὸς τὸν ἄξονα τοῦ τροχοῦ.

Καὶ τὸ μὲν ἐν τῶν κιβωτίων τούτων χρησιμεύει εἰς τὸ ν' ἀποστέλλῃ τὴν τηλεγραφικὴν κοινοποίησιν, τὸ δὲ ἄλλο εἰς τὸ νὰ λαμβάνῃ αὐτήν. Ἀς ὀνομάσωμεν, πρὸς πλειοτέραν σαφήνειαν, τὸ μὲν ἀποστέλλον κιβώτιον Παρισίους, τὸ δὲ λαμβάνον Λονδίον.

Ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ὄψεως τοῦ τροχοῦ τοῦ πρώτου κιβωτίου ὑπάρχουσι τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου· στρέφοντες τὸν τροχόν τούτου, φέρομεν μικρὸν κατὰ μικρὸν τὸ στοιχεῖον τὸ ὁποῖον θέλομεν ἀπέναντι ἐντομῆς τινος, καὶ σημειοῦμεν αὐτὸ διὰ βελόνης.

Ὁσάντις ἐκ Παρισίων ἐφέρομεν ἐν στοιχεῖον πρὸ τῆς ἐντομῆς· καὶ ἐσημειοῦμεν αὐτὸ διὰ βελόνης, ὁ Κ. Βενουά, κεκλεισμένος ἐντὸς τοῦ κιβωτίου Λονδίνου, ἔγραφε αὐτὸ διὰ μαλὸύδου ἐπὶ χαρτίου, ἀπὸ πρῶτον ἀνεγίνωσκεν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ τροχοῦ τοῦ κιβωτίου ἐνφ' εὐρίσκετο, περιφέρων, ὡς ἔλεγεν, ἐνώπιον τῶν στοιχείων ἕνα κοχλῖαν μετὰ τοῦ ποτηρίου· προσέθετε δὲ ὅτι, ὅταν διέβαινεν ἐμπροσθεν τοῦ σημειωθέντος ἀπέναντι στοιχείου, ἤθλάνετο κινῆσθαι τινὰ τοῦ κοχλίου.

Τὸ μυστήριον τοῦτο δὲν ἐνόησαν διόλου.

Ἐγράψαμεν τὴν λέξιν ΚΟΛΑΣΙΣ ἐν Παρισίους. Ἀνεγρᾶν δὲ ἐντελέστατα ἐν Λονδίῳ. Ἄλλος τις ἠθέλησε νὰ γράψῃ τὴν λέξιν ΤΕΛΑΟΣ, ἀλλ' εἴτε δι'

ἐλλείψιν ἔξω, εἴτε ἐξ ἀνωμαλίας τῆς μηχανῆς, τὰ ἀντιγραφέντα στοιχεῖα ἐν τῷ κιβωτίῳ τοῦ Κ. Βενουά ἦσαν τὰ ἑξῆς: ΚΤΖΖΑΙ.

Ἐγράψαμεν καὶ πάλιν ἡμεῖς μετὰ τοῦ Κ. Βίκτωρος Οὐγὼ, τὴν λέξιν ΒΕΝΟΥΑ, καὶ ἀνεγρᾶν ἐντελέστατα ἐν Λονδίῳ. Μετὰ ταῦτα ἐγράψαμεν καὶ τὴν λέξιν ΘΕΟΣ, παρενέειραντες ἕνα σταυρὸν μετὰ τοῦ ὅ καὶ τοῦ Σ. Ἀνεγνώσθη δὲ ἀπέναντι ἀπαράλλακτως ἡ λέξις οὕτω πως ΘΕΟ—Σ.

Τὶ νὰ συμπεράνωμεν ἐξ ὧν αὐτῶν; Οὐδὲν, ἐκτὸς μόνον ὅσα διηγήθημεν, ὅτι, δηλαδή, ὁ Κ. Βενουά, διὰ μέσου δύο μηχανῶν, ὁμοίων κατὰ πάντα, καὶ συγκεκλειμένων ἐκ ξύλου, ψευδαργύρου, χαλκοῦ καὶ κοχλίων, ἀνέγνω, καὶ τοὶ δεκαπέντε μέτρα ἀπέχον, τὰς τρεῖς λέξεις τὰς ὁποίας ἐγράψαμεν.

Οἱ κοχλῖαι ἄρα ἐνήργουν, ἢ ἡ στήλη ἢ συγκειμένη ἐκ ψευδαργύρου καὶ χαλκοῦ, ἢ ἄλλη τις αἰτία;

Δύναται τάχα νὰ γείνη ἡ ἀνταπόκρισις καὶ κατὰ διαστήματα διεξοδικώτερα; Κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Τὰ ζητήματα ταῦτα θέλουσι διασαφῆσαι νεώτεραι καὶ ἀλλεπάλληλοι δοκιμαίαι.

Ἐκ τῆς PRESSE.

ΠΕΡΙΕΡΤΟΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΝ.

Φαινόμενον τι λίαν περίεργον παρετηρήθη κατὰ τὰ περίεργα τοῦ Ἀρουίτις. Κύριός τις εὐρισκόμενος τὸ πρῶτον τῆς 1—13 Μαΐου ἐπὶ τινος λόφου, εἶδε μικρὸν νέφος διμήχλης σχήμα ἔχον περιέργον, πάντῃ στρογγύλον, τὸ ὁποῖον ἀνυψοῦτο βραδέως ἐκ τῆς παρακειμένης κοιλάδος. Ὁ ἥλιος ἔλαμπε περὶ αὐτὸ ἐπειδὴ δὲ τὸ νέφος ἀνυψοῦτο πρὸς τὸ στερέωμα ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφήν, ὁμοιάζων πολὺ τὸν περὶ τὴν σελήνην φαεινὸν κύκλον, εἶδεν ὅτι περιετρεφεν ἐσωτερικῶς περιφέρειαν πολὺ μικροτέραν, ἀλλὰ καλῶς διαγεγραμμένην, περικλείουσαν ὡς ἐν περιπέζῳ (cadre) εἰκόνα ἀνθρώπου κολοσσαίου. Ὁ κύριος οὗτος ἐχαιρέτισε τὴν εἰκόνα, ἥτις ἀνταπεδύκεν ἀμέσως τὸν ἀσπασμόν. Μετὰ ταῦτα ἐπροχώρησεν ὀλίγον, καὶ ἐπιστρέψας, εἶδε καὶ πάλιν τὸν ἐπουράνιον ἄνθρωπον μιμούμενον ὅλας τὰς κινήσεις τοῦ ἐπιγείου· ὁ δὲ καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ἐξικανίζετο οὕτως ἐντὸς τοῦ νέφους αὐτὸς ὁ ζῶν ἄνθρωπος. Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι ἀπαράλλακτον τῷ περιήμῳ φαντάσματι τοῦ Βρόκεν κατὰ τὰ ἔρη τοῦ Ἀνοθέρου. Ἐννοεῖται ὅτι ὡς ἐκ τῆς μεγίστης διαφορᾶς τοῦ ὕψους, τὸ φάντασμα τοῦ Ἀρουίτις ἦτο πολὺ μικρότερον τοῦ γερμανικοῦ· οὐχ ἥττον ὁμοῦ εἶναι ἄξιον λόγου ὑπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν ἐποψιν.

ΦΟΡΟΙ ΕΝ Τῇ ΜΕΓΑΛῃ ΒΡΕΤΑΝΙΑ.

Ἡ Ἐπιθεώρησις τοῦ Ἐδιμβούργου ἦτις, ὡς γνωστόν, συντάσσεται ὑπὸ ἀνδρῶν σοφωτάτων, ἐδημοσί-σε πρὸ πέντε μηνῶν μελέτην ἐμβριθεστάτην περὶ τῆς